

Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września za lata 2010-2013

Zespół autorski:	mgr Agnieszka Bisiorek mgr Natalia Springer
Kierownik projektu i nadzór merytoryczny:	mgr Natalia Springer

Poznań, luty 2014

SPIS TREŚCI:

1. Wprowadzenie.....	6
2. Charakterystyka gminy	7
2.1. Położenie.....	7
2.2. System transportu i komunikacji	10
2.3. Gospodarka wodno-ściekowa.....	12
2.4. Zaopatrzenie w energię ciepłą.....	15
2.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	16
2.6. Charakterystyka środowiska przyrodniczego gminy.....	17
2.6.1. Geomorfologia.....	17
2.6.2. Geologia.....	17
2.6.3. Surowce mineralne gminy.....	17
2.6.4. Gleby.....	18
2.6.5. Użytkowanie gruntów.....	20
2.6.6. Klimat.....	21
2.6.7. Wody powierzchniowe.....	22
2.6.8. Wody podziemne.....	22
2.6.9. Walory przyrodnicze.....	23
3. Analiza stanu realizacji celów i zadań zapisanych w Programie Ochrony Środowiska ..	28
3.1. Ochrona powietrza atmosferycznego.....	28
3.2. Ochrona środowiska akustycznego.....	49
3.3. Ochrona i poprawa jakości zasobów wodnych.....	52
3.4. Elektromagnetyczne promieniowanie.....	69
3.5. Ochrona powierzchni ziemi.....	75
3.6. Ochrona środowiska przyrodniczego.....	79
3.7. Energia odnawialna.....	83
3.8. Poważne awarie	86
4. Nakłady finansowe na realizację zadań w zakresie ochrony środowiska	87
5. Podsumowanie	89

SPIS TABEL:

Tabela 1	Sołectwa gminy Września (stan na listopad 2013 r.).....	7
Tabela 2	Stacje uzdatniania wód na terenie miasta i gminy Września eksploatowane w latach 2010-2013.....	13
Tabela 3	Parametry oczyszczalni ścieków w gminie Września obsługiwanej przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.....	15
Tabela 4	Źródła ciepła zlokalizowane na terenie gminy Września.....	16
Tabela 5	Wykorzystanie energii elektrycznej o niskim napięciu na terenie gminy Września.....	17
Tabela 6	Klasy bonitacyjne gruntów ornyczych w gminie Września.....	18
Tabela 7	Wyniki badań odczynu gleb gminy Września.....	19
Tabela 8	Wyniki badań potrzeby wapniowania gleb gminy Września.....	20
Tabela 9	Powierzchnia gruntów na terenie gminy i miasta Września.....	20
Tabela 10	Struktura lasów na terenie miasta i gminy Września w latach 2009-2012.....	24
Tabela 11	Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej na terenie miasta i gminy Września	26
Tabela 12	Wykaz parków na terenie miasta i gminy Września.....	27
Tabela 13	Klasyfikacja strefy wielkopolskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia.....	30
Tabela 14	Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin	31
Tabela 15	Klasyfikacja strefy pod kątem ochrony zdrowia.....	32
Tabela 16	Klasyfikacja strefy pod kątem ochrony roślin.....	32
Tabela 17	Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej – strefa wielkopolska	34
Tabela 18	Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin.....	35
Tabela 19	Klasyfikacja strefy wielkopolskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia w latach 2010-2012.....	35
Tabela 20	Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin w latach 2010-2012.....	36

Tabela 21	Rozwój sieci gazowniczej na terenie gminy w latach 2010-2011.....	46
Tabela 22	Stan wód podziemnych w 2010 r.....	53
Tabela 23	Ocena JCWPd zlokalizowanych na obszarze gminy Września.....	53
Tabela 24	Wyniki badań stanu chemicznego wód w punkcie pomiarowo-kontrolnym Wrześnica – Cegielnia na podstawie wyników badań z roku 2010.....	54
Tabela 25	Wyniki badań stanu chemicznego wód w punkcie pomiarowo-kontrolnym Wrześnica – Cegielnia na podstawie wyników badań z roku 2011.....	55
Tabela 26	Wyniki badań wybranych wskaźników stanu ekologicznego i stanu chemicznego wód w punkcie pomiarowo-kontrolnym Wrześnica – Cegielnia na podstawie wyników badań z roku 2012.....	55
Tabela 27	Długość sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Września w latach 2010- 2013.....	56
Tabela 28	Liczba przyłączy wodociągowych na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013.....	57
Tabela 29	Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013.....	58
Tabela 30	Sieć wodociągowa na terenie gminy Września w latach 2010-2012.....	59
Tabela 31	Średnie dobowe zużycie wody.....	59
Tabela 32	Długość sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013.....	60
Tabela 33	Liczba przyłączy wodociągowych na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013.....	60
Tabela 34	Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013.....	61
Tabela 35	Sieć kanalizacyjna na terenie gminy Września w latach 2010 - 2012.....	62
Tabela 36	Wykaz stacji bazowych telefonii komórkowej w Mieście i Gminie Września.....	71
Tabela 37	Realizacja zadań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym w latach 2010-2013.....	73
Tabela 38	Lasy i grunty leśne na terenie gminy Września w latach 2010-2012.....	79
Tabela 39	Elektrownie wiatrowe zlokalizowane na obszarze gminy Września w roku 2013	85

Tabela 40 Realizacja zadań z zakresu zapobiegania poważnym awariom na lata 2010-2013	87
Tabela 41 Środki finansowe przeznaczone w 2010 roku na realizację zadań mających wpływ na jakość środowiska na terenie gminy	87
Tabela 42 Środki finansowe przeznaczone w 2011 roku na realizację zadań mających wpływ na jakość środowiska na terenie miasta i gminy	88
Tabela 43 Środki finansowe przeznaczone w 2012 roku na realizację zadań mających wpływ na jakość środowiska na terenie miasta i gminy	89

1. Wprowadzenie

Niniejszy raport został wykonany celem podsumowania realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska wyznaczonych dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013. Raport zostanie przedłożony Radzie Miejskiej we Wrześni.

Podstawą poniższego opracowania jest dokument strategiczny: „Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017” wprowadzony uchwałą Rady Miejskiej nr XXXIII/442/10 z dnia 16 września 2010 r. Głównymi elementami Programu były:

- ogólna charakterystyka gminy,
- opis stanu istniejącego w zakresie środowiska naturalnego i podstawowej infrastruktury komunalnej oddziałującej bezpośrednio na środowisko,
- identyfikacja głównych źródeł zagrożeń środowiska na obszarze gminy,
- określenie celów polityki ekologicznej gminy, w tym programu zadań krótkookresowych i długookresowych,
- opis podstawowych instrumentów zarządzania Programem i możliwości finansowania wyznaczonych zadań.

Założenie powyższego Programu to przede wszystkim zrównoważony rozwój, czyli taki rozwój gospodarczy, techniczny i społeczny, który nie powoduje szkód w środowisku naturalnym i nadmiernie nie wyczerpuje jego zasobów.

Zgodnie z art. 17 pkt. 1 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U.2013.1232 j.t. ze zm.) organ wykonawczy gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza gminny program ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 14 pkt.1 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- 1) cele ekologiczne;
- 2) priorytety ekologiczne;
 - 2a) poziomy celów długoterminowych;
- 3) rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- 4) środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno - ekonomiczne i środki finansowe.

Zgodnie z art.18 pkt.2 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska z wykonania Programu Ochrony Środowiska organ wykonawczy gminy sporządza raport, który przedstawia Radzie Miejskiej.

2. Charakterystyka gminy

2.1. Położenie

Miasto i Gmina Września położona jest w powiecie wrzesińskim, w centralnej części województwa wielkopolskiego, na skrzyżowaniu głównych szlaków komunikacyjnych ze wschodu na zachód (autostrada A2) i z północy na południe (droga krajowa nr 15).

Graniczy z ośmioma gminami:

- od północy z gminami Czarniejewo, Niechanowo i Witkowo, które zlokalizowane są w powiecie gnieźnieńskim,
- od wschodu z gminą Strzałkowo (powiat słupecki),
- od południa z gminami Kołaczkowo i Miłosław (powiat wrzesiński),
- od zachodu z gminami Nekla (powiat wrzesiński) oraz Dominowo (powiat średzki).

Gmina Września podzielona jest na 33 sołectwa. Sołectwa wraz z liczbą mieszkańców oraz powierzchnią wymieniono w poniższej tabeli.

Tabela 1 Sołectwa gminy Września (stan na listopad 2013 r.)

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Powierzchnia [ha]
1.	Bardo	214,00	539,90
2.	Bierzglin	429,00	478,09
3.	Bierzglinek	1263,00	632,41
4.	Chociczka	172,00	395,00
5.	Chocicza Mała	166,00	349,88
6.	Chocicza Wielka	471,00	699,87
7.	Chwalibogowo	782,00	962,47
8.	Gonice	132,00	248,01
9.	Goniczki	144,00	454,53
10.	Gozdowo	593,00	1235,53
11.	Gulczewo	264,00	750,52
12.	Gutowo Małe	649,00	552,06
13.	Gutowo Wielkie	380,00	450,47
14.	Grzybowo	322,00	605,76

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Powierzchnia [ha]
15.	Kaczanowo	1084,00	1012,16
16.	Kleparz	212,00	401,83
17.	Marzenin	739,00	837,13
18.	Nowa Wieś Królewska	330,00	837,75
19.	Oblączkowo	628,00	651,94
20.	Osowo	188,00	427,00
21.	Otoczna	345,00	618,42
22.	Psary Małe	1198,00	263,02
23.	Psary Polskie	912,00	281,44
24.	Psary Wielkie	539,00	676,00
25.	Sędziwojewo	320,00	735,28
26.	Sobiesiernie	360,00	934,74
27.	Sokołowo	986,00	608,86
28.	Sołeczno	216,00	604,55
29.	Stanisławowo	119,00	398,28
30.	Strzyżewo-Noskowo	291,00	1044,31
31.	Słomowo	396,00	300,87
32.	Węgierki	588,00	645,43
33.	Wódki	102,00	335,99
Razem:		15534,00	19969,50

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Września

Obszar gminy zamieszkiwany jest przez ok. 44 736 mieszkańców (źródło UMiG stan na dzień 31 XII 2012 r., stałe miejsce zameldowania).

Ryc. 1 Położenie miasta i gminy Września na tle powiatu wrzesińskiego

Źródło: Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

Ryc. 2 Miasto i Gmina Września

Źródło: Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

2.2. System transportu i komunikacji

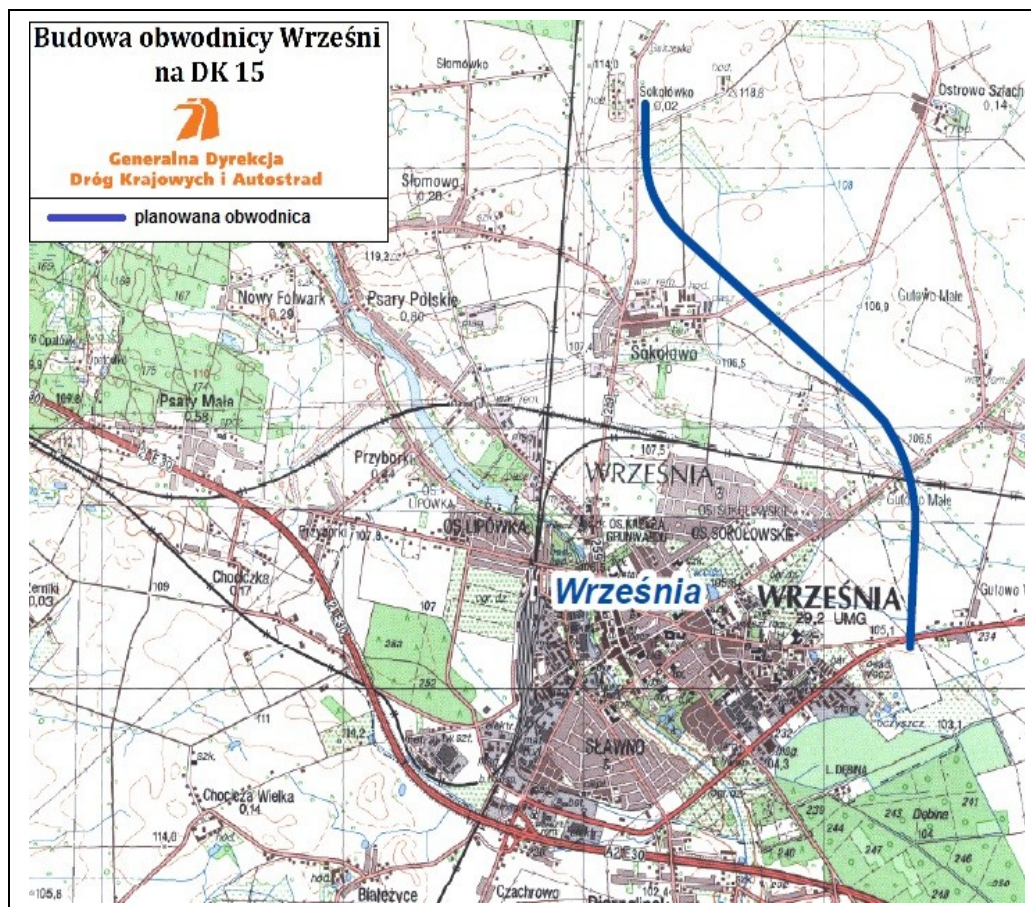
Z punktu widzenia komunikacyjnego i urbanistycznego gmina Września posiada dość atrakcyjne położenie. Września usytuowana jest 50 km od Poznania i Konina oraz 25 km od Gniezna.

Infrastrukturę komunikacyjną gminy Września zapewnia system dróg o znaczeniu międzynarodowym, krajowym, regionalnym, powiatowym i lokalnym. Przez teren gminy Września przebiega autostrada A2 łącząca Warszawę i Berlin, a także dwie drogi o charakterze krajowym - droga nr 15 i 92. Droga krajowa nr 15 jest drogą łączącą Ostródę z Trzebnicą. Na obszarze gminy długość tej drogi wynosi 16,788 km. Długość drogi krajowej nr 92 na obszarze gminy wynosi 16,755, z czego 3,603 to odcinek dwujezdniowy. Droga ta łączy Rzepin z Poznaniem i Warszawą oraz obydwa końce obwodnicy Mińska Mazowieckiego. Stan tych dróg przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad oceniany jest jako dobry (nr 15 w 71,2 %, nr 92 w 97,4 %).

Ryc. 3. Układ dróg na terenie gminy Września
Źródło: na podstawie Google Maps

W Programie Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015 Rada Ministrów umieściła budowę obwodnicy Wrześni na drodze krajowej nr 15 jako zadanie, którego realizacja przewidywana jest po roku 2013. Przebiegać ona będzie po północno-wschodniej stronie Wrześni. Droga nr 15 usytuowana jest blisko zabudowy mieszkaniowej, co znacznie pogarsza klimat akustyczny na terenach zabudowanych. Znacznym utrudnieniem dla pojazdów ciężkich są dwa skrzyżowania pod kątem prostym. Samochody ciężarowe, by wykręcić często zajeżdżają na przeciwny pas ruchu. Projektowana obwodnica będzie również mijać jednonożny przejazd kolejowy. Obwodnica Wrześni, dzięki wyprowadzeniu ruchu poza miasto ułatwi komunikację wewnątrz miasta, przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz poprawi klimat akustyczny na terenach przyległych względem istniejącej drogi. Planowana długość obwodnicy wynosi 5,1 km i jest to droga o klasie GP, czyli główna ruchu przyspieszonego. Decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach na budowę tej obwodnicy uzyskano 20.10.2006 r. Jak dotąd brak pozwolenia na budowę oraz środków finansowych na realizację tego celu.

Ryc. 4. Planowana obwodnica Września na dk 15
Źródło: GDDKiA

Przez teren gminy Września przebiegają dwie drogi wojewódzkie:

- droga wojewódzka nr 432 – droga łączy Wrześnię z Leszmem,
- droga wojewódzka nr 442 – droga łączy Wrześnię z Kaliszem.

System dróg krajowych i wojewódzkich uzupełniają drogi o znaczeniu powiatowym i lokalnym.

Transport kolejowy

Na obszarze miasta i gminy węzeł kolejowy jest mocno rozwinięty. Opisywany obszar przecina ważna trasa kolejowa relacji Belin – Poznań – Warszawa – Moskwa.

2.3. Gospodarka wodno-ściekowa

Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o., które jest własnością gminy, w głównej mierze zajmuje się: poborem, uzdatnianiem i dostarczaniem wody, odprowadzaniem ścieków,

wykonywaniem przyłączy wodno-kanalizacyjnych oraz badaniami laboratoryjnymi w obrębie miasta i gminy Września. We Wrześni istnieje sieć rozdzielcza kanalizacji: sanitarna i deszczowa.

Zakład obsługuje jedną oczyszczalnię ścieków oraz siedem stacji uzdatniania wody. Bogate specjalistyczne zaplecze techniczne, wpływa korzystnie na prowadzenie usług w zakresie eksploatacji systemów wodociągowo – kanalizacyjnych na terenie miasta i gminy Września.

Zaopatrzenie w wodę

Na terenie miasta i gminy Września w okresie sprawozdawczym funkcjonowało siedem stacji uzdatniania wody: SUW Bardo, SUW Gozdowo, SUW Gutowo Małe, SUW Kaczanowo, SUW Nowy Folwark, SUW Otoczna, SUW Września. Podstawowe dane dotyczące stacji uzdatniania wody przedstawia tabela poniżej.

Tabela 2 Stacje uzdatniania wód na terenie miasta i gminy Września eksploatowane w latach 2010-2013

Nazwa ujęcia	Lokalizacja	Rodzaj (podziemne/powierzchniowe)	Wydajność [m ³ /h]	Obsługiwany obszar
SUW Bardo	Bardo	podziemne	48	Bardo, Chocicza Mała, Chocicza Wielka, cz. Chwalibogowa, Grzymysławice, Bukowy Las, część Przyborek
SUW Gozdowo	Gozdowo	podziemne	45	Gozdowo, Nadarzyce, Neryngowo, cz. Bierzglinka
SUW Gutowo Małe	Gutowo Małe	podziemne	22,6	Gutowo Małe, Kleparz
SUW Kaczanowo	Kaczanowo	podziemne	76	Białężyce, Bierzglinek, Kaczanowo, Nowa Wieś Królewska, Oblączkowo, Osowo, część Chwalibogowa
SUW Nowy Folwark	Nowy Folwark	podziemne	45	Nowy Folwark, Chociczka, Psary Małe, Psary Polskie, Przyborki, Psary Wielkie
SUW Otoczna	Otoczna	podziemne	48	Broniszewo, Gonice, Goniczki, Gutowo Wielkie, Kleparz, Grzybowo, Otoczna, Węgierki, Sędziwojewo, Stanisławowo, Sobiesiernie, Wódki
SUW Września	Września	podziemne	430	Września, Słomowo, Słomówko, część Sokołowa, cz. Bierzglinka, cz. Przyborek, cz. Gutowa Małego, cz. Psar Polskich

Źródło: Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. we Wrześni

Największą wydajność posiada Stacja Uzdatniania Wody zlokalizowana we Wrześni, która uzdatnia wodę z ujęć trzeciorzędowych mioceńskich. Wodociąg dysponuje 15 studniami o głębokości po ok. 100,0 m. Do uzdatniania wykorzystuje się złożę antracytowo-kwarcowe o miąższości 1,6 m. Ujmowaną wodę głębinową poddaje się napowietrzaniu na kaskadach, dzięki którym dostaje się ona do zbiornika reakcji, skąd woda napowietrzona tłoczona jest na filtry ciśnieniowe. Układ uzdatniania został podzielony na dwa równoległe ciągi technologiczne składające się z trzech filtrów ciśnieniowych oraz dwóch pomp drugiego stopnia. Przefiltrowana woda jest chlorowana (za pomocą podchlorynu sodu) i gromadzona w zbiornikach wody czystej skąd poprzez pompownię III stopnia trafia do odbiorców. Popłuczyny oraz pierwszy filtrat odprowadzane są do odstojnika. Tutaj woda nadosadowa trafia do kanalizacji, zaś osad który się wytrąci, jest okresowo usuwany.

Długość sieci wodociągowej na terenie miasta Września wynosi 85,30 km (dane za 2013 rok). Liczba przyłączy wodociągowych na terenie miasta Września wynosi obecnie 4260 szt. (dane za 2013 rok). Aktualnie na terenie gminy (miasto + wieś) z sieci wodociągowej korzysta 42200 osób, w tym na terenie miasta 28730 osób (dane za 2013 rok).

Gospodarka ściekowa

Zgodnie z danymi Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. długość sieci kanalizacyjnej eksploatowanej przez Przedsiębiorstwo w 2013 roku w mieście Września wynosi 75,1 km. Długość sieci kanalizacyjnej na obszarze całej gminy (miasto + wieś) wynosi aktualnie 101,4 km (dane za 2013 rok). Liczba przyłączy kanalizacyjnych na terenie gminy (miasto + wieś) wynosi obecnie 4057 szt. (dane za 2013 rok).

Aktualnie na terenie gminy (miasto i wieś) z sieci kanalizacyjnej korzysta 31400 osób, w tym na terenie miasta 28050 osób (dane za 2013 rok).

Oczyszczalnia ścieków

Na terenie gminy Września Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. posiada i eksploatuje jedną oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną na ul. Gen. Sikorskiego 42 we Wrześni. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z usuwaniem związków biogenych metodą osadu czynnego.

Tabela 3 Parametry oczyszczalni ścieków w gminie Września obsługiwanej przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Nazwa:	Oczyszczalnia Ścieków we Wrześni; ul. Gen. Sikorskiego 42; 62-300 Września
---------------	---

Użytkownik:	PWiK sp. z o.o. we Wrześni
Obsługiwany obszar:	Sieć kan. sanitarnej - Września, Sokołowo, Obłaczkowo, Chwalibogowo Wozy asenizacyjne - pozostałe miejscowości z gm. Września
Ilość odbieranych ścieków:	6306 m ³ /dobę
Przepustowość [m³/d]:	10 000
Obciążenie [RLM]:	36300
Sposoby oczyszczania:	Mechaniczno-biologiczny
% redukcji ładunku	BZT ₅ 99,01%, CHZT ₅ 95,71%, fosfor 94,07% azot 86,34% zawiesina 97,21%
Ilość wytwarzanych osadów ściekowych w ciągu roku:	130 [Mg]
Sposób zagospodarowania osadów ściekowych:	Rolniczy
Odbiornik oczyszczonych ścieków:	Rów melioracyjny W-22 w km 1+620 i dalej do rzeki Wrześnicy w km 28+618, przy czym wylot do rzeki Wrześnicy znajduje się na jej lewym brzegu, ok. 3 km poniżej zapory zbiornika wodnego „Września” i dalej do rzeki Warty w km 361.

Źródło: Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. we Wrześni

Sieć kanalizacji sanitarnej obejmuje ok. 90% Wrześni. Ścieki kanalizacji spływają grawitacyjnie kolektorem sanitarnym do centralnego miejsca na terenie przepompowni ścieków zlokalizowanej przy ul. Miłosławskiej 8. Ścieki z ul. Miłosławskiej po wstępnej obróbce przepompowywane są rurociągiem tłocznym o dł. ok. 2,85 km lub zespołem rurociągów na teren oczyszczalni ścieków przy ul. Gen. Sikorskiego 42.

Obowiązujące pozwolenie wodno-prawne:

Decyzja Starosty Wrzesińskiego nr WBS.6341.53.2013 z dnia 6 grudnia 2013 r.

2.4. Zaopatrzenie w energię ciepłą

Dostawcą ciepła sieciowego na terenie gminy Września jest Dalkia Września Spółka Akcyjna 62-300 Września, ul. Piastów 17a. Na terenie gminy występuje jedna ciepłownia opalana miałem węglowym. Pozostałe ciepło generują lokalne i osiedlowe kotłownie zasilane gazem lub groszkiem. Poszczególne źródła ciepła przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4 Źródła ciepła zlokalizowane na terenie gminy Września

Lp.	Oznaczenie	Lokalizacja	Moc [MW]	Paliwo
1.	ciepłownia C-22	Września ul. Sikorskiego 25	49,400	miał węglowy
2.	kotłownia osiedlowa K-1	Września ul. Fromborska	1,440	gaz Gz-50
3.	kotłownia lokalna K-4	Września Rynek	0,170	gaz Gz-50
4.	kotłownia lokalna K-5	Września ul. Wrocławska 32	0,200	groszek - EKORET
5.	kotłownia lokalna K-6	Września ul. Daszyńskiego 4	0,075	groszek - EKORET
6.	kotłownia lokalna K-7	Grzybowo Szkoła Podstawowa	0,050	groszek - EKORET
7.	kotłownia osiedlowa K-8	SM Sokołowo ul. Sportowa	0,600	groszek - EKORET
8.	kotłownia osiedlowa K-11	SM Chwalibogowo	0,400	groszek - EKORET
9.	kotłownia lokalna K-12	Chwalibogowo 19	0,075	groszek - EKORET
10.	kotłownia lokalna K-13	Chwalibogowo 19 Szkoła Podstawowa	0,275	groszek - EKORET
11.	kotłownia lokalna K-18	Września ul. Przemysłowa 9	0,050	groszek - EKORET

Źródło: Dalkia Września S.A.

2.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy Września na koniec 2010 roku liczba odbiorców energii elektrycznej niskiego napięcia wynosiła 10486 gospodarstw domowych. Jej wartość w 2011 roku wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim. Zmalało natomiast zużycie energii elektrycznej przez mieszkańców gminy.

Tabela 5 Wykorzystanie energii elektrycznej o niskim napięciu na terenie gminy Września

Miasto i Gmina Września	Jednostka miary	2010	2011
odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu	szt.	10486	10596
zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu	MW/h	22903	22536

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

2.6. Charakterystyka środowiska przyrodniczego gminy

2.6.1. Geomorfologia

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski Kondrackiego (1994) opisywany obszar położony jest w podprovincji Pojezierza Południowobałtyckiego (315), w zasięgu makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego (315.5), w mezoregionie Równina Wrzesińska (315.56). Równina Wrzesińska rozpościera się na południe i zachód od zasięgu poznańskiej fazy zlodowacenia wiślanego, od północy i wschodu graniczy z Pojezierzem Gnieźnieńskim, od południa z Kotliną Śremską i Doliną Konińską, natomiast od zachodu z Poznańskim Przełomem Warty.

Według podziału Krygowskiego (1961), obszar miasta i gminy położony jest w regionie Równina Wrzesińska, stanowiącej subregion większej jednostki morfologicznej – Wysoczyzny Gnieźnieńskiej.

2.6.2. Geologia

W budowie geologicznej obszaru można wyróżnić utwory neogeńskie i czwartorzędowe. Na utwory neogeńskie składają się utwory pliocenu (ił poznański pstry, piaski, żwiry) oraz utwory miocenu (piaski, iły, miki oraz węgiel brunaty).

Czwartorzęd pokrywa osady neogeńskie utworami o miąższości 60 – 120 m. Analizowany teren leży w obrębie Równiny Wrzesińskiej, która zbudowana jest z glin zwałowych, lokalnie z warstwowych piasków, czasem żwirów i głazów. W miarę zbliżania się do Pradoliny Warszawsko – Berlińskiej miąższość piasków wyraźnie maleje, na powierzchni zauważalna jest glina zwałowa. Największy obszar zajmują gliny zwałowe wykształcone, jako gliny piaszczyste i piaski gliniaste. Stropowe ich partie do głębokości około 1 m są silnie zwietrzałe, odwapnione oraz spiaszczone głównie w skutek działania czynników mechanicznych. Lokalnie zaobserwować można wyniesienia zbudowane z utworów piaszczysto – żwirowych zaliczanych do moren czołowych, bądź do kemów. Wymienione wyniesienia budują głównie warstwowane piaski i żwiry przykryte piaskami bezstrukturalnymi. Ponadto wydzielono również osady dolinnych obniżeń, które stanowią głównie torfy, namuły i mułki.

2.6.3. Surowce mineralne gminy

Zgodnie z Rejestrem Obszarów Górniczych, Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie miasta i gminy Września występuje jeden Obszar Górniczy (złoże Sokołowo-Gulczewko), z którego

wydobywane są kopaliny ilaste do produkcji łupkoporytu i glinoporytu. Jest to pokładowe złożo rozpoznane wstępnie o powierzchni 16 ha.

2.6.4. Gleby

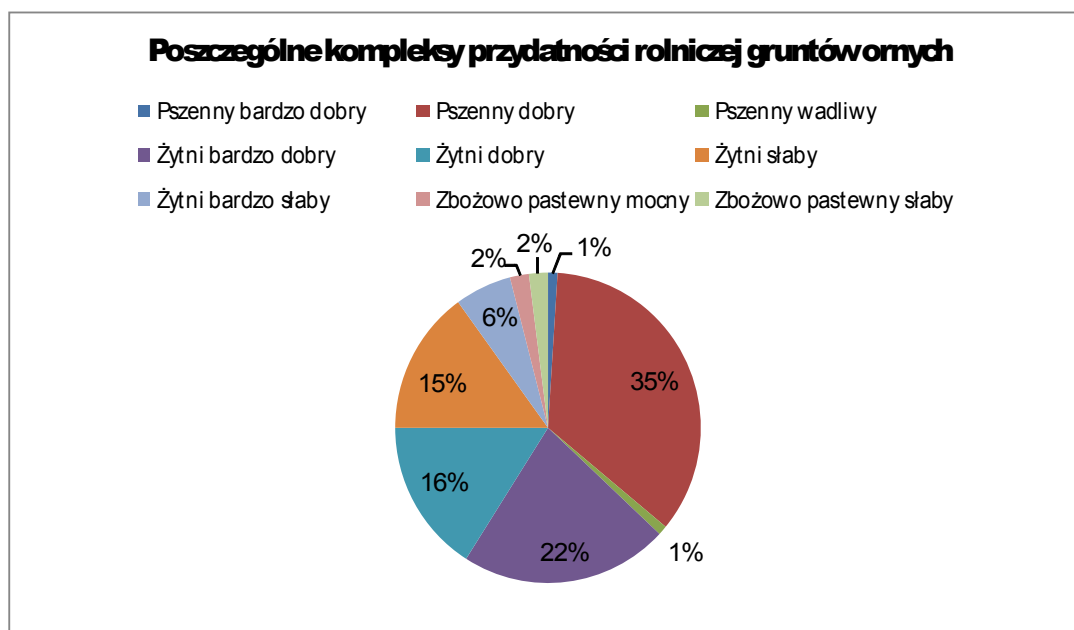
Gmina Września usytuowana jest w Śremsko-Wrzesińskim regionie glebowo-rolniczym. 82% obszaru gminy stanowią użytki rolne, z czego 77,8% to grunty orne. Według badań Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Poznaniu dominującą klasą bonitacyjną gruntów ornych jest klasa IIIa (gleby orne dobre) stanowiąca 27% tychże gruntów. Na drugim miejscu znajdują się gleby IV klasy (gleby orne średniej jakości) zajmujące 21 % gminy. Brak gleb o najlepszej i najgorszej klasie bonitacyjnej. Dokładny podział klas bonitacyjnych z procentowym udziałem danych klas występujących w obrębie gminy Września przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6 Klasy bonitacyjne gruntów ornych w gminie Września

Klasy bonitacyjne gruntów ornych wyrażone w procentach								
I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VI RZ
0	4	27	19	21	9	15	5	0

Źródło: Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004

Przydatność rolniczą gleb determinują kompleksy, będące typami siedliskowymi rolniczej powierzchni produkcyjnej, z którymi związany jest odpowiedni dobór uprawianych roślin. Charakterystykę kompleksów przyjęto ze względu na siedliska związane z uprawą zbóż ozimych, które są uznawane za najlepsze rośliny wskaźnikowe.

Ryc. 5 Poszczególne kompleksy przydatności rolniczej gruntów ornych na terenie gminy Września

Źródło: *Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004*

Analizując powyższy wykres można stwierdzić, że wśród gruntów ornych gminy przeważają kompleksy pszenny dobry oraz żytni bardzo dobry.

Według badań Okręgowej Stacji Chemiczno – Rolniczej w Poznaniu gleby gminy Września odznaczają się odczynem lekko kwaśnym od 5,6 do 6,5 pH i kwaśnym od 4,6-5,5 pH. Cechy takie posiada 68% powierzchni użytków rolnych. Duże zakwaszenie gleby utrudnia pobieranie roślinom podstawowych składników pokarmowych, co w dalszej kolejności prowadzi do zmniejszenia się plonów oraz pogorszenia ich jakości, nawet przy prawidłowym nawożeniu mineralnym innymi składnikami. Pośrednim wskaźnikiem określającym jakość gleb jest potrzeba wapnowania. Zabieg ten wpływa na poprawę właściwości fizyko – chemicznych i biologicznych gleb, a więc decyduje o jej żyzności. Przeprowadzone badania wskazały, że na terenie gminy Września wapnowania wymaga 46,6 % gleb, z czego 11,8% jest konieczne, 14,7% potrzebne a 20,1% wskazane. Wyniki badań gleb gminy Września (odczyn, potrzeba wapniowania) przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 7 Wyniki badań odczynu gleb gminy Września

Odczyn gleb				
Bardzo kwaśne	Kwaśne	Lekko kwaśne	Obojętne	Zasadowe
9,6	28	40	15,8	6,6

Źródło: *Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004*

Tabela 8 Wyniki badań potrzeby wapniowania gleb gminy Września

Potrzeby wapniowania				
Konieczne	Potrzebne	Wskazane	Ograniczone	Zbędne
11,8	14,7	20,1	22,4	31

Źródło: Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004

W gminie Września negatywnie na jakość gleb wpływa działalność człowieka na obszarach zurbanizowanych oraz użytkowanych rolniczo. W związku z tym, że w strukturze gmina ma charakter rolniczy, oddziaływanie sektora rolniczego ma dominujący wpływ na jakość gleb. W celu minimalizacji szkód i przeciwdziałania degradacji należy prowadzić procesy wapniowania gleb, dzięki którym dochodzi do zmiany właściwości fizykochemicznych oraz biologicznych gleb. Zbyt duże nawożenie gleb azotem mineralnym może powodować powstawanie w glebie związków nitrozowych oraz skażenia środowiska nitrozo-aminami.

W wyniku emisji pyłów pochodzących ze źródeł motoryzacyjnych, dochodzi do zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi. Z czasem dochodzi do kumulacji tych pierwiastków w glebach zlokalizowanych tuż przy drogach. Duża ilość tych pierwiastków jest silnie sorbowana przez kompleks sorpcyjny i skumulowana w poziomach próchnicznych. Duża zawartość metali ciężkich wpływa toksycznie na rośliny oraz oddziałuje niekorzystnie na strukturę i zwięzłość gleb.

Dużym problemem gminy są „dzikie” wysypiska odpadów występujące między innymi w lasach, przydrożnych rowach oraz na granicy polno-leśnej.

Kolejnym problemem gminy są ścieki odzwierzęce (gnojowica) i odpady, które powstają w trakcie chowu zwierząt gospodarskich. Tworząca się w systemie bezściółkowym gnojowica może przyczyniać się niekorzystnie dla środowiska gruntowo-wodnego, powodując wzrost zawartości azotanów.

2.6.5. Użytkowanie gruntów

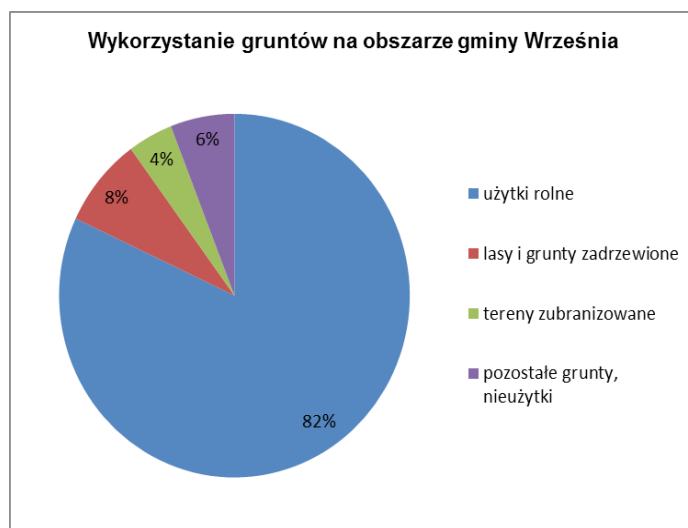
Powierzchnię gruntów na terenie gminy i miasta przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9 Powierzchnia gruntów na terenie gminy i miasta Września

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Tereny wiejskie	20 911,2
Teren miasta	1273,1

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Września

Użytki rolne gminy Września stanowią 82%, co świadczy o wysokim znaczeniu rolnictwa w gospodarce ogólnej gminy. Gmina charakteryzuje się niską lesistością - na poziomie około 8%. Tereny zurbanizowane stanowią około 4%. Pozostałe 6% gruntów to przede wszystkim drogi, wody i nieużytki.

Ryc. 6 Wykorzystanie gruntów na obszarze gminy Września

2.6.6. Klimat

Gmina i miasto Września znajdują się w strefie klimatu umiarkowanego o typie przejściowym. Charakter klimatu kształtowany jest głównie przez wpływy mas powietrza kontynentalnego z domieszką łagodniejszych mas powietrza morskiego. Wywołuje to dużą zmienność warunków pogodowych. Dopływy mas powietrza polarno – morskiego oraz kontrastowego polarno-kontynentalnego przyczyniają się do ukształtowania stosunkowo korzystnych warunków termicznych bez zjawisk ekstremalnych, z przewagą dni chłodnych i zachmurzonych. Dni pogodne występują średnio 50 razy w roku. Średnia temperatura z wielolecia wynosi 8,3°C. Opisywany teren charakteryzuje się niskimi opadami. Najmniejsze opady notuje się w okresie zimowym: styczeń – marzec, natomiast największe w okresie letnim: lipiec – sierpień. Średnia wieloletnia suma opadów wynosi około 550 mm, natomiast wilgotność względna powietrza – 79%. Przeważające kierunki wiatru to kierunek zachodni i północno-zachodni. Średnia prędkość wiatru z wielolecia wynosi 3,46 m·s⁻¹.

2.6.7. Wody powierzchniowe

Obszar gminy położony jest na terenie zlewni rzek III-ego rzędu: Wrześnicy. Wrześnica, to typowa rzeka nizinna o spadkach około 1,0÷1,5‰. Jest ona prawym dopływem rzeki Warty. Rzeka ma swoje źródło na zachód od Gniezna i większość swych dopływów przejmuje w górnej części dorzecza, powyżej miasta Września. Sieć cieków Wrześnicy jest gęsta (1,10 km/km) o charakterystycznym dendroidalnym układzie. Wrześnica charakteryzuje się śnieżno–deszczowym reżimem zasilania z jednym maksimum i z jednym minimum w ciągu roku. Występuje tu niżowy ustrój rzeczny, bezzeziorny. Obserwuje się jeden długotrwały wysoki stan wody na wiosnę, będący efektem roztopów i następnie powolne obniżanie się stanów, aż do jesieni z drugorzędną niekiedy kulminacją w miesiącach letnich, w następstwie intensywnych i długotrwałych opadów. Kulminacje stanów występują najczęściej w lutym, marcu i kwietniu w zależności od właściwości hydrometeorologicznych danego roku. Po osiągnięciu wiosennego maksimum stany wody i przepływy zmniejszają się wyraźnie.

2.6.8. Wody podziemne

Na przedmiotowym obszarze poziomy wodonośne występują w utworach: czwartorzędowych i paleogeńsko-neogeńskich.

Głębokość zalegania pierwszego poziomu wód gruntowych zmienia się w zależności od ukształtowania terenu oraz podłoża geologicznego. W obniżeniach terenu i dolinach cieków znajduje się na głębokości od 0,0 do 2,0 m, natomiast na wysoczyźnie morenowej o spójnej budowie: 2,0 – 10 m.

Dla czwartorzędowego piętra wodonośnego wodonoścem są piaski różnoziarniste i żwiry z różnowiekowych struktur dolin rzecznych, dolin kopalnych, poziomów fluwioglacjalnych powierzchniowych i kopalnych (poziomy międzyliniowe), rynien lodowcowych i innych drobnych form lodowcowych. Poziomy wód głębszych w utworach międzymorenowych występują w piaszczysto-żwirowych osadach fluwioglacjalnych. Poziom ten cechuje się dużą zmiennością miąższości utworów wodonośnych; w obrębie dolin kopalnych osiąga najczęściej 15–40 m, lokalnie do 65 m, zaś poza nimi od kilku do 30 m. Współczynnik filtracji waha się od 0,3 m/h (7,2 m/d) w piaskach drobnoziarnistych do 2,6 m/h (62,4 m/d) w piaskach gruboziarnistych ze żwirem. Zasilanie poziomu odbywa się głównie na drodze przesączania się wód poprzez gliny morenowe z nadległych poziomów wodonośnych, bezpośrednią infiltrację opadów przez nadkład glin lub przez okna hydrogeologiczne. Według badań modelowych zasilanie to wynosi od 4,3 do 9,2 m³/h·km². Poziom ten z kolei zasila poprzez przesączanie niżej leżące poziomy wodonośne, przeważnie neogenu.

Eksplatacja wód podziemnych z utworów paleogeńsko-neogeńskich związana jest przede wszystkim z piaszczystymi warstwami miocenu oraz fragmentarycznie oligocenu. Ujęcia wód oligoceńskich nie występują, natomiast mogą być ujmowane sporadycznie wraz z wodami mioceńskimi. Wody podziemne poziomu mioceńskiego na badanym terenie można uznać za podstawowe źródło pokrywające zapotrzebowanie na wodę. Główną warstwę wodonośną stanowią drobnoziarniste piaski kwarcowe. Wody tego poziomu tworzą jednolity system hydrauliczny. Miąższości warstwy wodonośnej wahają się w granicach od 3 do 70 m.

Na obszarze opisywanego obszaru występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 143 Inowrocław – Gniezno. Jest typem zbiornika porowego, trzeciorzędowego, a średnia głębokość zalegania wody wynosi 120 m. Szacunkowe zasoby wodne tego zbiornika wynoszą 96,0 m³/dobę. Serie wodonośne stanowią tutaj głównie piaszczyste osady miocenu zalegające najczęściej na głębokości >100 m. Przewarstwione są często ilami i mułkami. W bezpośrednim nadkładzie występuje, dobrze izolująca od wpływów powierzchniowych seria ilów górnego miocenu. Ciągłość serii izolacyjnej bywa także przerwana w głębokich rynnach erozyjnych powodując łączność hydrauliczną wodonośnych utworów paleogeńsko-neogeńskich i czwartorzędu.

2.6.9. Walory przyrodnicze

Lasy

Lasy spełniają różnorodne funkcje, zapewniają stabilizację stosunków wodnych, ochronę gleb przed erozją, kształtują klimat, tworzą warunki dla zachowania potencjału biologicznego gatunków i ekosystemów, zachowują różnorodność i złożoność krajobrazu. Do ważnej funkcji należy zaliczyć funkcję produkcyjną polegającą na pozyskiwaniu drewna. Pełnią również funkcje społeczne, które służą kształtowaniu warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa.

Lasy zajmują powierzchnię 1675,2 ha tj. 7,5% powierzchni gminy, w tym lasy publiczne Nadleśnictwa Czarniejewo stanowią 1603,2 ha, lasy Gminy i Miasta Września 11,0 ha i lasy prywatne 61 ha (wg GUS, stan na rok 2012).

Wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej Nadleśnictwo Czarniejewo, do którego przynależą lasy gminy Września, leży w III Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej, Dzielnicy Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, w Mezoregionie Sandrów Gnieźnieńskich.

Na terenie Nadleśnictwa Czarniejewo dominują gleby rdzawe (60,8% powierzchni), które stanowią podstawowy, najważniejszy gospodarczo typ gleb w Nadleśnictwie.

Z pozostałych ważniejszych typów gleb występują: gleby murszowate (7,7%),

gruntowoglejowe (7,1%), kulturoziemne (4,2%), brunatne (4,0%), czarne ziemie (4,0%), płowe (3,9%), bielcowe (3,3%), opadowoglejowe (1,3%), murszowe (1,2%), torfowe (1,0%).

Dominują następujące typy siedliskowe lasu: LMśw (las mieszany świeży): 44,1%, BMśw (bór mieszany świeży): 18,6%, Lśw (las świeży) 14,9%, Lw (las wilgotny): 11,7%, LMw (las mieszany wilgotny): 6,6%, OIJ (ols jesionowy): 2,5%, OI (ols): 1,5%, BMw (bór mieszany wilgotny): 0,4%.

Tabela 10 Struktura lasów na terenie miasta i gminy Września w latach 2009-2012

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012
LEŚNICTWO WSZYSTKICH FORM WŁASNOŚCI					
Powierzchnia gruntów leśnych					
Ogółem	ha	1736,4	1736,4	1730,2	1730,4
lesistość w %	%	7,60	7,60	7,60	7,6
grunty leśne publiczne ogółem	ha	1675,4	1675,4	1669,2	1669,4
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	1664,4	1664,4	1658,2	1658,4
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	1603,4	1603,4	1603,2	1603,4
grunty leśne prywatne	ha	61,0	61,0	61,0	61,0
Powierzchnia lasów					
lasy ogółem	ha	1681,2	1681,2	1675,2	1675,2
lasy publiczne ogółem	ha	-	1620,2	1614,2	1614,2
lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	-	1609,2	1603,2	1603,2
lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	-	1548,2	1548,2	1548,2
lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	ha	-	61,0	55,0	55,0
lasy publiczne gminne	ha	-	11,0	11,0	11,0
lasy prywatne ogółem	ha	-	-	61,0	61,0
LASY NIESTANOWIĄCE WŁASNOŚCI SKARBPAŃSTWA					
Powierzchnia gruntów leśnych					
Ogółem	ha	72,00	72,00	72,00	72,00
lasy ogółem	ha	72,00	72,00	72,00	72,00
grunty leśne prywatne ogółem	ha	61,00	61,00	61,00	61,00
grunty leśne prywatne osób fizycznych	ha	52,00	52,00	52,00	52,00
grunty leśne gminne ogółem	ha	11,00	11,00	11,00	11,00
grunty leśne gminne lasy ogółem	ha	11,00	11,00	11,00	11,00
Pozyskanie drewna (grubizny)					
Ogółem	m ³	0	10	32	21

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Formy ochrony przyrody

Do form ochrony przyrody ustanowionych na mocy Ustawy o ochronie przyrody (t.j. Dz.U.2013.627 z późn. zm.) zlokalizowanych na terenie miasta i gminy Września należą:

- Obszar Natura 2000, Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Grądy w Czarniejewie (PLH300049);
- Pomniki przyrody ożywionej oraz nieożywionej.

Grądy w Czarniejewie PLH300049

Obszar równiny sandrowej o nieznacznej deniwelacji terenowej położony jest w granicy mezoregionu Równina Wrzesińska. Cały obszar Ostoi leży w zlewni prawobrzeżnego dopływu Warty - Wrześnicy. System hydrologiczny stanowią niewielkie, przez znaczną część roku wyschnięte ciekły (zwykle rowy melioracyjne) uchodzące do Wrześnicy. W rejonie leśniczówki Młynek przez obszar przepływa Wrześnica. Lasy Czarniejewskie, choć są od wieków użytkowane gospodarczo, to należą do najlepiej zachowanych w Wielkopolsce. Przeważają tam drzewostany mieszane. Na szczególną uwagę zasługują najlepiej w Wielkopolsce wykształcone i zachowane fitocenozy grądów środkowoeuropejskich *Galio silvatici-Carpinetum*, które zajmują największą powierzchnię na terenie Ostoi. Smugi towarzyszące równoleżnikowo usytuowanym dopływom Wrześnicy zajęte są przez łągi jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum*. Istotne znaczenie mają także łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe *Ficario-Ulmetum*. Ze względu na silne przesuszenie lasów łąkowych pilnym zadaniem byłoby uruchomienie małej retencji.

Charakterystyczną cechą Lasów Czarniejewskich są bardzo dobrze zachowane, zróżnicowane pod względem wilgotności i troficzności lasy *grądowe Galio silvatici-Carpinetum*.

Pomniki przyrody:

- Lipa drobnolistna „Anielka”, utworzony 14 stycznia 1987 r. zarządzeniem Wojewody Poznańskiego nr 54/86 z 31 grudnia 1986 roku (Dz. Urz. Woj. Poz. nr 14, poz. 209, 1986 r.), obwód 285 cm, wysokość 18 m. Położenie: wieś Stanisławowo, nr działki 81, rośnie po lewej stronie bramy wjazdowej do parku.
- Dąb szypułkowy „Stefan”, utworzony 14 stycznia 1987 r. zarządzeniem Wojewody Poznańskiego nr 54/86 z 31 grudnia 1986 roku (Dz. Urz. Woj. Poz. nr 14, poz. 209, 1986 r.), obwód 282 cm, wys. 15 m. Położenie: Września, ul. 3 Maja przy budynku Starostwa Powiatowego.
- Lipa drobnolistna - utworzony 20 maja 1986 roku orzeczeniem Wojewody Poznańskiego z 19 grudnia 1985 roku (Dz. Urz. Woj. Poz. nr 5, poz. 70 z 1986 r.), obwód 640 cm, wys. 21 m. Położenie: miejscowość Kawęczyn, na terenie parku.

- Głaz narzutowy, granit, utworzony 30 listopada 1965 roku (decyzja PWRN RL VI – 5/771/65, 30.11.1965 r.) obwód 810 cm, długość 290 cm, szer. 270 cm, wysokość 110 cm. Położenie: Września, Park Miejski im. J. Piłsudskiego.
- Platan wschodni, utworzony 30 listopada 1965 roku (decyzja PWRN RL VI – 5/770/65, 30.11.1965 r.), obwód 380 cm, wysokość 25 m. Położenie: Września, Park Miejski im. Dzieci Wrzesińskich.

Tereny zielone:

Ważną częścią składową miast są tereny zielone. W zależności od funkcji jaką pełnią możemy wyróżnić: tereny zieleni wypoczynkowej - są to: parki, skwery, zieleńce, ogródki działkowe, tereny sportowe. Tereny zieleni specjalnego przeznaczenia - są to: pasy zieleni izolacyjnej, tereny zieleni towarzyszące komunikacji, ogrody dydaktyczne, cmentarze. Tereny zieleni o ograniczonym dostępie, to tereny: towarzyszące obiektom przemysłowym, towarzyszące zabudowie osiedlowej i indywidualnej.

Na terenie miasta i gminy zlokalizowanych jest 17 parków spacerowo-wypoczynkowych o łącznej powierzchni 80,6 ha. Zieleńce zajmują łącznie powierzchnię 43,9 ha, zieleń uliczna 5,0 ha, a tereny zieleni osiedlowej 39,4 ha. Powierzchnia ogrodów działkowych wynosi 70,81 ha.

Tabela 11 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej na terenie miasta i gminy Września

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012
TERENY ZIELENI					
Tereny zieleni wg lokalizacji					
parki spacerowo - wypoczynkowe					
obiekty	szt.	17	17	17	17
powierzchnia	ha	80,6	80,6	80,6	80,6
zieleńce					
obiekty	szt.	36	36	36	36
powierzchnia	ha	43,9	43,9	43,9	43,9
zieleń uliczna					
powierzchnia	ha	5,0	5,0	5,0	5,0
tereny zieleni osiedlowej					
powierzchnia	ha	35,1	35,1	39,4	39,4
parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej					
powierzchnia	ha	159,6	159,6	163,9	163,9
cmentarze					
obiekty	szt.	9	9	9	9
powierzchnia	ha	17,2	17,2	17,2	17,2
lasy gminne					
powierzchnia	ha	11,0	11,0	11,0	11,0
Żywopłoty wg lokalizacji					

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012
długość	m	45591	45591	45348	45348
Nasadenia i ubytki wg lokalizacji					
nasadenia					
drzewa	szt.	156	129	5	181
krzewy	szt.	4311	3374	180	0
ubytki					
drzewa	szt.	73	184	18	49
krzewy	szt.	30	520	0	0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

W tabeli poniżej przedstawiono wykaz parków na terenie miasta i gminy.

Tabela 12 Wykaz parków na terenie miasta i gminy Września

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Parki miejskie		
1	Park miejski im. J. Piłsudskiego położony przy ul. Daszyńskiego	6,69
2	Park im. Dzieci Wrześnińskich położony przy ul. Kościuszki	19,84
Parki wiejskie		
1	Park w Bardzie	6,85
2	Park w Węgierkach, pod zarządem UMiG Września	0,63
3	Park w Gutowie Małym, pod zarządem UMiG Września. Zapisany od 1975 roku w rejestrze zabytków. Wiek parku ok. 130 lat. Drzewostan występuje na całej powierzchni w małych i dużych grupach. Rosną tutaj takie gatunki jak: lipa, dąb, kasztanowiec, klon, jesion, wierzba, topola, pojedynczo świerk, sosna i akacja.	6,24
4	Park w Kaczanowie. W drzewostanie przeważają jesion i akacja, pozostałe to: kasztanowiec, klon, świerk, dąb, brzoza.	1,09
5	Park w Chwalibogowie, w zarządzie ANR. Zapisany w rejestrze zabytków od 1973 roku. Drzewostan występuje na całej powierzchni parku w formie małych grup i kęp oraz pojedynczo. W grupach występuje kasztanowiec, lipa, świerk, sosna, w większych kępach występuje wierzba, topola, lipa, akacja, dąb, pojedynczo natomiast klon, klon jesionolistny i jesion.	4,50
6	Park w Gozdowie, pod zarządem ANR.	2,30
7	Park w Stanisławowie	2,28
8	Park w Kawęczynie. Drzewostan występuje szczątkowo w małych grupach na obrzeżach topola, wiąz, lipa, dąb, klon pospolity. Środkowa część parku jest odbudowana - wysadzono sosnę czarna, jarzab i lipę, przy głównej alei wprowadzono tawułę.	1,85
9	Park w Marzeninie w zarządzie UMiG Września.	1,06
10	Park Gulczewo Wpisany do rejestru zabytków od 1975 roku. Drzewostan występuje na obrzeżach parku - brzoza, świerk, sosna czarna, wiąz, lipa, topola, pojedynczo dąb, świerk i wierzba.	4,36
11	Park Ostrowo Szlacheckie	2,80

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
12	Park Sołeczna (Sołeczno). Wpisany do rejestru zabytków w 1974 roku.	4,52
13	Park Grzymysławice. Wpisany do rejestru zabytków w 1986 roku.	2,82
14	Park Białężyce. Wpisany do rejestru w 1975 roku.	2,80
15	Park Chocicza Wielka	4,11
16	Park Chocicza Mała	1,29
17	Park Neryngowo	2,36
18	Park Grzybowo	4,10
19	Park Wódki	2,05
20	Park Gutowo Wielkie, w zarządzie UMiG Września.	2,05
21	Park Radomice	1,28

Źródło: „Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017”

W gminie Września licznie występują zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, które uzupełniają nieliczne kompleksy leśne.

3. Analiza stanu realizacji celów i zadań zapisanych w Programie Ochrony Środowiska

3.1. Ochrona powietrza atmosferycznego

STAN POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO NA TERENIE GMINY WRZEŚNIA W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM

Stan powietrza w 2010 roku

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu opracował ocenę roczną jakości powietrza w województwie wielkopolskim dotyczącą roku 2010. Ocenę przeprowadzono w odniesieniu do stref z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin.

Prezentowaną ocenę wykonano w odniesieniu do nowego układu stref i zmienionych poziomów substancji, w oparciu następujące akty prawne:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska (Dz.U.08.25.150 ze zm.)¹

¹ Dz.U. aktualny na dzień 31.12.2010 roku, aktualny :Dz.U.2013.1232 j.t. z późn. zm;

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U.08.47.281)².

Nowy podział kraju na strefy jest zgodny z zapisami założeń do projektu ustawy o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw, stanowiącej transpozycję Dyrektywy 2008/50/WE do prawa polskiego. Według nowego podziału strefę stanowi: aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy, miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy, pozostały obszar województwa.

W ocenie za rok 2010 zgodnie z wytycznymi do rocznej oceny jakości powietrza w strefach wykonywanej wg zasad określonych w art. 89 ustawy - Prawo ochrony środowiska z uwzględnieniem wymogów dyrektywy 2008/50/WE i dyrektywy 2004/107/WE, przygotowanymi przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, po raz pierwszy uwzględniono pył PM_{2,5}.

Ocena i wynikające z niej działania odnoszone są do obszarów nazywanych strefami. Na potrzeby niniejszego opracowania strefę stanowi:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa.

Gmina Września położona jest na terenie strefy wielkopolskiej.

Oceny jakości powietrza dokonuje się z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów:

- ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
- ustanowionych ze względu na ochronę roślin.

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin, dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

- do klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych;
- do klasy B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- do klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe;
- do klasy D1 – jeżeli poziom stężeń ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego;

² Rozporządzenie aktualne na dzień 31.12.2010 roku, aktualnie obowiązuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U.2012.1031)

- do klasy D2 – jeżeli poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Wyniki oceny według kryteriów odniesionych do ochrony zdrowia – klasy wynikowe

Dla poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenu węgla oraz poziomu docelowego kadmu, arsenu, niklu strefę wielkopolską zaliczono do klasy A. W przypadku poziomu docelowego dla ozonu strefę wielkopolską zaklasyfikowano do klasy C. Ze względu na przekraczanie poziomów dopuszczalnych stężenia pyłu PM10 strefę wielkopolską zaliczono do klasy C. W przypadku ocenianego po raz pierwszy pyłu PM2,5 strefę wielkopolską zaliczono do klasy B.

W roku 2010 stwierdzono również przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)piranu strefę wielkopolską zaliczono do klasy C, dla której przygotowuje się program naprawczy mający na celu osiągnięcie poziomu docelowego substancji w powietrzu tam, gdzie jest to możliwe technicznie i uzasadnione ekonomicznie.

Tabela 13 Klasyfikacja strefy wielkopolskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
	NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	pył PM2,5	pył PM10	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
strefa wielkopolska	A	A	A	A	B	C	C	A	A	A	A	C

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu

Interpretując wyniki klasyfikacji, w szczególności wskazujące na potrzebę opracowania programów ochrony powietrza, należy pamiętać, że wynik taki nie powinien być utożsamiany ze stanem jakości powietrza na obszarze całej strefy. Klasa C może oznaczać np. lokalny problem związany z daną substancją.

Wyniki oceny według kryteriów odniesionych do ochrony roślin - klasy wynikowe

Rezultatem końcowym oceny stref pod kątem ochrony roślin, jest określenie klas wynikowych dla poszczególnych zanieczyszczeń w danej strefie.

W efekcie oceny przeprowadzonej dla 2010 roku:

- dla ozonu strefie wielkopolskiej przypisano klasę C;

- dla dwutlenku siarki i tlenków azotu strefę wielkopolską zaliczono do klasy A.

Tabela 14 Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji		
	NO _x	SO ₂	O ₃
strefa wielkopolska	A	A	C

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu

Stan powietrza w 2011 roku

Zgodnie z aktualnymi przepisami prawnymi badania jakości powietrza prowadzi się w wydzielonych strefach:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa.

Na podstawie przeprowadzanych pomiarów poszczególne strefy zaliczane są do odpowiednich klas jakości powietrza:

- A - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych;
- B - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe;
- D1 – jeżeli poziom stężeń ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego;
- D2 – jeżeli poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Badania jakości powietrza atmosferycznego prowadzone są pod kątem ochrony zdrowia ludzi oraz ochrony roślin.

Teren miasta i gminy Września zaliczony został do strefy wielkopolskiej. Klasyfikację strefy wielkopolska do odpowiednich klas dla poszczególnych badanych związków przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 15 Klasyfikacja strefy pod kątem ochrony zdrowia

Substancja	SO ₂	NO ₂	PM10	PM2,5	Pb	As, Ni, Cd	B(a)P	C ₆ H ₆	CO	Ozon
Klasa	A	A	C	B	A	A	C	A	A	C

Źródło: Jankowiak-Krysiak B. 2012. Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2011. WIOŚ. Poznań

Stan powietrza na opisywanym terenie pod kątem ochrony zdrowia należy uznać za dobry. Sześć z badanych czynników zaliczono do klasy A, co świadczy o braku przekroczeń dopuszczalnych norm. Do klasy B zaklasyfikowano poziom pyłu PM 2,5. Klasa ta ustalona została na zasadzie analogii stref z danych uzyskanych w aglomeracji poznańskiej i kaliskiej. Oznacza to, że nie prowadzono bezpośrednich badań w strefie wielkopolska, a przekroczenia występują lokalnie, niekoniecznie na terenie gminy. Średnie stężenia pyłu PM10, B(a)P oraz ozonu klasyfikują strefę do klasy C. Należy zaznaczyć, że przekroczenia dla pyłu zawieszzonego PM10 występowały w okresie zimowym, gdy zwiększona jest niska emisja z sektora komunalno-bytowym. Wartości B(a)P także ustalono na zasadzie analogii stref. Przekroczenia ozonu mogą wynikać z nadmiernej emisji tlenków azotu i węglowodorów z działalności rolniczej, kotłowni, czy ruchu drogowego.

Tabela 16 Klasyfikacja strefy pod kątem ochrony roślin

Substancja	SO ₂	NO	Ozon
Klasa	A	A	C

Źródło: Jankowiak-Krysiak B. 2012. Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2011. WIOŚ. Poznań

Pomiary jakości powietrza pod kątem ochrony roślin wykazały przekroczenia tylko jednego z trzech badanych elementów. Zawartości SO₂ oraz NO nie przekraczały dopuszczalnych norm – klasa A. Jedynie stężenie ozonu przekroczyło dopuszczalne wartości, klasyfikując strefę do klasy C dla tej substancji.

Na podstawie pomiarów przeprowadzonych przez WIOŚ w Poznaniu można stwierdzić, że na opisywanym terenie największym zagrożeniem dla jakości powietrza atmosferycznego jest niska emisja z sektora komunalno-bytowego, transport drogowy oraz rolnictwo.

Stan powietrza w 2012 roku

W roku 2012 jakość powietrza na terenie powiatu wrzesińskiego monitorowano w jednym punkcie w miejscowości Bieganowo (Gmina Kołaczkowo, sąsiadująca z gminą Września) metodą

pasywną – metodą wskaźnikową, polegającą na miesięcznej ekspozycji specjalnie przygotowanych próbników, zawieszonych na wysokości około 2 metrów i oznaczaniu zanieczyszczeń raz na miesiąc. Metodą tą prowadzono badania stężeń dwutlenku siarki i tlenków azotu. Badania są kontynuowane w roku 2013.

Z badań przeprowadzonych w roku 2012 wynika, że średnia dla roku wartość dwutlenku siarki wyniosła $4,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a dwutlenku azotu – $12,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Ocenę jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2012, wykonano zgodnie z podziałem województwa na strefy, gdzie strefę stanowi:

- aglomeracja miasta Poznań,
- miasto Kalisz,
- strefa wielkopolska, w której zlokalizowana jest Gmina Września.

Celem rocznych ocen jakości powietrza jest:

- określenie jakości powietrza w strefach;
- wskazanie ewentualnych przekroczeń standardów jakości powietrza, poziomów docelowych i poziomów celów długoterminowych;
- wskazanie prawdopodobnych przyczyn ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń.

Oceny jakości powietrza w strefach dokonuje się z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów: ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin. Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin, dla wszystkich substancji podlegających ocenie, powinno być zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

- do klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych;
- do klasy B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- do klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny i poziomy docelowy.

Ocena pod kątem ochrony zdrowia

Wartości otrzymane w roku 2012 w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych i poziomu celu długoterminowego pozwoliły na zakwalifikowanie strefy wielkopolskiej, do której należy Miasto i Gmina Września do poniższych klas:

- do klasy A – dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, benzenu, pyłu PM_{2,5} oraz metali oznaczanych w pyłe PM₁₀,
- do klasy C – ze względu na wynik oceny ozonu, pyłu PM₁₀ i benzo(a)pirenu oznaczanego w pyłe PM₁₀. W przypadku pyłu PM₁₀ podkreślić należy, że odnotowywane są tylko przekroczenia dopuszczalnego poziomu dla 24-godzin. Na żadnym stanowisku nie odnotowano przekroczeń stężenia średniego dla roku.

Stwierdzono również przekroczenie wartości normatywnej ozonu (120 µg/m³) wyznaczonej jako poziom celu długoterminowego. Termin osiągnięcia poziomu celu długoterminowego określono na rok 2020.

Tabela 17 Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej – strefa wielkopolska

Substancja	NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	Pył PM _{2,5}	Pył PM ₁₀	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
Klasa	A	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C

Źródło: Informacja o stanie środowiska i działalności kontrolnej wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w powiecie wrzesińskim w roku 2012

Ocena pod kątem ochrony roślin

Wartości otrzymane w roku 2012 w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych i poziomu celu długoterminowego pozwoliły na zaklasyfikowanie miasta i gminy Września będących składowa strefy wielkopolskiej do poniższych klas:

- do klasy A – dla dwutlenku siarki, tlenków azotu,
- do klasy C – ze względu na wynik oceny ozonu.

Stwierdzono przekroczenie wartości normatywnej ozonu (6000 µg/m³×h) wyznaczonej jako poziom celu długoterminowego. Termin osiągnięcia poziomu celu długoterminowego określono na rok 2020.

Tabela 18 Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Substancja	SO ₂	NO _x	Ozon
Klasa	A	A	C

Źródło: Informacja o stanie środowiska i działalności kontrolnej wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w powiecie wrzesińskim w roku 2012

Stan powietrza w 2013 roku

Aktualnie dane dotyczące stanu powietrza w 2013 roku, zgodnie z badaniami prowadzonymi przez WIOŚ nie są jeszcze dostępne.

Porównanie wyników oceny jakości powietrza na terenie Gminy Września w latach 2010, 2011 i 2012

Badania monitoringowe jakości powietrza na terenie Gminy Września prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, w latach 2010-2012 obejmujących okres raportowania, wykazały, że stan jakości powietrza na terenie strefy wielkopolskiej, a tym samym miasta i gminy Września, w okresie sprawozdawczym nie ulegał znaczącym zmianom. W roku 2012, w porównaniu z latami 2011 oraz 2010 poprawa jakości powietrza nastąpiła w odniesieniu do pyłu PM_{2,5} (w 2012 roku strefę wielkopolską pod kątem ochrony zdrowia ze względu na pył PM_{2,5} zaliczono do strefy A, a w latach 2010 i 2011 – do strefy B). Kwalifikacja strefy wielkopolskiej pod kątem pozostałych kryteriów w analizowanych latach pozostawała bez zmian.

Tabela 19 Klasyfikacja strefy wielkopolskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia w latach 2010-2012

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
	NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	pył PM _{2,5}	pył PM ₁₀	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
2010												
strefa wielkopolska	A	A	A	A	B	C	C	A	A	A	A	C
2011												
strefa wielkopolska	A	A	A	A	B	C	C	A	A	A	A	C

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
	NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	pył PM _{2,5}	pył PM ₁₀	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
strefa wielkopolska												
2012												
strefa wielkopolska	A	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu

Tabela 20 Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin w latach 2010-2012

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji		
	NO _x	SO ₂	O ₃
2010			
strefa wielkopolska	A	A	C
2011			
strefa wielkopolska	A	A	C
2012			
strefa wielkopolska	A	A	C

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu

Na podstawie pomiarów przeprowadzonych przez WIOŚ w Poznaniu można stwierdzić, że na opisywanym terenie największym zagrożeniem dla jakości powietrza atmosferycznego jest niska emisja z sektora komunalno - bytowego, transport drogowy oraz rolnictwo.

Przekroczenia pyłu notowane były głównie w okresie zimowym, gdy zwiększona jest niska emisja z sektora komunalno - bytowego.

Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z wymaganiami dotyczącymi działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub na rzecz utrzymania tej jakości.

W celu poprawy jakości powietrza na terenie miasta i gminy Września w okresie sprawozdawczym podejmowane były następujące działania:

2010 rok:

Znaczący wpływ na stan jakości powietrza atmosferycznego na danym terenie ma stan infrastruktury drogowej. Negatywne oddziaływania związane w ruchem samochodowym to przede

wszystkim emisja spalin, pyłu oraz hałas. Ważna jest realizacja inwestycji drogowych – modernizacja infrastruktury drogowej oraz budowa nowych odcinków dróg usprawniająca ruch komunikacyjny. Gdyby takie inwestycje na terenie gminy nie były realizowane, mogłoby przyczynić się to do pogorszenia warunków bytowania mieszkańców, narażonych na negatywne skutki wywołane przez ruch samochodowy, miałyby także niekorzystny wpływ na zabudowania i elementy kulturowe, włączając w to zabytki na terenie miasta.

W ramach utrzymania dróg gminnych w mieście w 2010 roku wykonano:

- remonty cząstkowe chodników, nawierzchni drogowych;
- utwardzono i wyrównano drogi gruntowe;
- sfinansowano utrzymanie zimowe dróg i chodników w mieście;
- utrzymanie sygnalizacji świetlnej;
- utrzymanie znaków drogowych pionowych i poziomych.

W ramach utrzymania dróg gminnych na wsi w 2010 roku wykonano:

- remonty cząstkowe nawierzchni;
- zimowe utrzymanie dróg;
- koszenie rowów przydrożnych;
- utwardzono drogi gruntowe na łącznej długości 2 650 m w miejscowościach: Kaczanowo ul. Gospodarska i Zbożowa, Gutowo Wielkie, Słomowo, Gutowo Małe ul. Za Parkiem, Bierzplin, Bardo, Wódki, Bierzplin i Żerniki;
- wyrównano drogi gruntowe (72 km);
- na bieżąco naprawiono i uzupełniano pionowe znaki drogowe;
- zebrano zawyżone pobocza przy drodze w Chociczy Małej;
- wykonano konserwację rowu w Sołecznie i Słomowie,
- udrożniono i naprawiono przepusty drogowe i rurociągi w miejscowościach: Węgierki ul. Czereśniowa, Bierzplin ul. Orzechowa, Kaczanowo ul. Wiejska, Grzybowo, Sędziwojewo i Chocicza Mała oraz przełożono zbieracz melioracyjny odprowadzający wodę z ul. Centralnej w Gutowie Małym;
- wykarczowano krzewy i uporządkowano teren wzdłuż dróg gminnych: Sokołowo – Września Przyborki - Psary Polskie, Sołeczno – Gozdowo, Bierzplin ul. Klonowa, Nowy Folwark ul. Skrajna, Słomowo i Stanisławowo. Wykonano również przebudowę drogi Marzenin – Noskowo na odcinku 900 m.

Na realizację inwestycji drogowych w 2010 roku wykorzystano środki pochodzące z różnych źródeł zewnętrznych:

Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych 2008-2011

- Wniosek pt.: „Przebudowa ulicy Szkolnej i ulicy Słowackiego we Wrześni ETAP II Przebudowa części ul. Słowackiego wraz ze skrzyżowaniem ul. Legii Wrzesińskiej (budowa ronda) oraz ETAP III Przebudowa części ul. Słowackiego na odcinku między skrzyżowaniem ul. Królowej Jadwigi i Gen. Sikorskiego”. Uzyskano dofinansowanie w wysokości 50% kwalifikowanych kosztów zadania (brutto).

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

- Budowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych o szerokości min. 4 m – droga gminna Noskowo – Nowy Folwark. Uzyskano dofinansowanie w wysokości 19 % kosztów zadania.

Wpływ na stan jakości powietrza atmosferycznego na terenie miasta i gminy Września w okresie sprawozdawczym miała budowa ścieżek rowerowych.

Budowa ścieżek rowerowych na terenie miasta i gminy Września w 2010 roku:

- Przebudowa ulicy Szkolnej i ulicy Słowackiego we Wrześni: Etap II - Przebudowa części ul. Słowackiego wraz ze skrzyżowaniem ul. Legii Wrzesińskiej (budowa ronda) oraz Etap III – przebudowa części ul. Słowackiego na odcinku między skrzyżowaniem ul. Królowej Jadwigi i Gen. Sikorskiego. Inwestycja dotyczyła przebudowy ulicy Słowackiego (z wyjątkiem odcinka zmodernizowanego w latach 1999 - 2000). Zakres prac dotyczył budowy kanalizacji deszczowej, przebudowy jezdni, chodników i budowie ścieżki rowerowej. Na skrzyżowaniu ul. Słowackiego i Legii Wrzesińskiej powstało rondo zaś na skrzyżowaniu Słowackiego – Ogrodowa – Królowej Jadwigi sygnalizacja świetlna;
- Opracowano projekt na budowę ścieżki rowerowej i kładki przez rzekę Wrześnicę wzdłuż DK nr 92;
- Opracowano projekt na przebudowę ścieżki rowerowej nad Zalewem Lipówka;
- Budowa ścieżek rowerowych i ogólnodostępnych miejsc sportu i rekreacji na terenie gminy Września. Wykonawca opracował projekt na budowę ścieżki rowerowej rekreacyjnej wzdłuż linii brzegowej zalewu wrzesińskiego do wysokości mostu nad Wrześnicą w Psarach Polskich. W ramach porozumienia z Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad zlecono opracowanie projektu budowy oraz zlecono wykonanie ścieżki rowe-

rowej wzdłuż drogi krajowej 92 na odcinku od skrzyżowania z ul. Kaliską do ronda na ul. Kościuszki;

- Budowa ścieżki rowerowej Września – Węgierki – Gonice. Zadanie nie jest realizowane z powodu braku środków finansowych po stronie GDDKiA. W ramach podpisanego porozumienia zadanie to miało być realizowane wspólnie.

Korzystny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego na terenie miasta i gminy ma zieleń.

Wpływa ona korzystnie na:

- warunki klimatyczne (topoklimat – klimat lokalny i mezoklimat) poprzez:

- ochronę przed wiatrem (roślinność wysoka),
- wpływ na wymianę powietrza (wspomaganie ruchów konwekcyjnych poziomych i pionowych),
- regulację stopnia ocienienia,
- wzbogacenie powietrza i gleby w wilgotność,
- zatrzymywanie wody z opadów atmosferycznych;

- klimat akustyczny poprzez:

- pochłanianie i odbijanie dźwięków przez pasy zadrzewień;

- jakość powietrza atmosferycznego poprzez:

- zatrzymywanie pyłów zwłaszcza wzdłuż ruchliwych tras komunikacyjnych oraz emitujących pyły zakładów przemysłowych,
- pochłanianie przez rośliny dużych ilości szkodliwych gazów takich jak: tlenki siarki, siarkowodór, dwutlenek węgla, pary kwasów siarkowego, solnego i azotowego oraz rozpraszanie ich przez ruchy koron,
- wzbogacanie powietrza w tlen przez rośliny.

W 2010 roku z zakresu ochrony zieleni wykonano następujące zadania:

- utrzymanie zieleni w mieście i gminie – bieżące utrzymanie terenów zielonych (tereny parkowe, tereny zadrzewione, zakrzewione, pasy zieleni przydrożnej, wysepki, zieleńce, donice, kwietniki, trawniki itp.) w mieście oraz poza jego granicami (prace te polegały głównie na pielęgnacji i utrzymaniu w dobrym stanie fitosanitarnym drzew oraz krzewów - przycinka gałęzi suchych, odrostów pionowych, połamanych konarów itp., formowaniu żywopłotów, pielęgnacji i nasadzeniach roślin bylinowych, kwiatów jednorocznych, frezowaniu pni drzew, zakładaniu, koszeniu i pielęgnacji

- trawników oraz porządkowaniu terenów z wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń pochodzenia organicznego jak i wszelkiego rodzaju odpadów;
- w okresie zimowym na terenach parkowych odśnieżano i utrzymywano w należytym stanie alejki spacerowe;
 - w roku 2010 łącznie zakupiono 128 szt. drzew oraz 3 374 szt. krzewów do nasadzeń na terenach gminnych;
 - w okresie wiosennym i letnim zakupiono 16 760 szt. kwiatów jednorocznych, z gatunku: bratek, pelargonia, begonia, żeniszek, starzec oraz 540 szt. bylin wieloletnich do nasadzeń na rabatach, klombach, zieleńcach, w donicach, kwietnikach itp. na następujących terenach: Rynek, ul. Warszawska, ul. Sienkiewicza, ul. Słowackiego, ul. Jana Pawła II, ul. Chopina, ul. Moniuszki, Plac Św. Stanisława, w miejscach pamięci narodowej oraz na rondach w ul. Kaliskiej i ul. Szerokiej, pasy zieleni przy pieszych alejkach spacerowych, w parku im. J. Piłsudskiego oraz parku im. Dzieci Wrzesińskich;
 - zlecono kompleksowe zagospodarowanie nowo powstałych terenów zielonych przy ul. Słowackiego we Wrześni, obsadzenie ronda przy ul. Szerokiej we Wrześni oraz obsadzenie gazonów przy ul. Chopina/Moniuszki we Wrześni pnączami;
 - w rejonie ulic Słowackiego i Legii Wrzesińskiej wykonano roboty instalacyjne polegające na budowie systemu nawadniającego;
 - dokonano wycinki 64 szt. drzew oraz 1 040 m² krzewów oraz przycinki i niwelacji zarośli z pasów przydrożnych;
 - zakupiono konstrukcje stalowe do nasadzeń kwiatów jednorocznych – kwietniki zostały ustawione przy ul. Ratuszowej we Wrześni oraz zawieszono na słupach oświetleniowych przy ul. Warszawskiej i Ratuszowej we Wrześni;
 - w miejscowości Marzenin oraz w parku im. Dzieci Wrzesińskich we Wrześni wyczyszczono stawki z zarośli i innych zanieczyszczeń organicznych.

2011 rok:

W ramach utrzymania dróg gminnych w mieście w 2011 roku wykonano:

- remonty cząstkowe chodników, nawierzchni drogowych;
- utwardzono i wyrównano drogi gruntowe;
- wykonano czyszczenie kanalizacji deszczowej na terenie miasta;
- finansowano utrzymanie zimowe dróg i chodników w mieście;

- finansowano utrzymanie sygnalizacji świetlnych oraz znaków drogowych pionowych i poziomych;
- wykonano również okresowe przeglądy dróg miejskich.

W ramach utrzymania dróg gminnych na wsi w 2011 roku wykonano:

- remonty cząstkowe nawierzchni;
- zimowe utrzymanie dróg;
- koszenie rowów przydrożnych i karczowanie krzewów przy drogach: Gonice – Chwałkowice, Wódki – Stanisławowo i Gulczewko – Marzenin;
- utwardzono drogi gruntowe na łącznej długości 1400 m w miejscowościach: Osowo, Gutowo Wielkie, Gulczewo, Sołeczno, Słomowo, Kaczanowo ul. Gospodarska i Nadarzyce oraz wyrównano drogi gruntowe (90 km);
- na bieżąco naprawiano i uzupełniano pionowe znaki drogowe;
- wykonano konserwację rowu w Przyborkach (1400 m) i Psarach Polskich (400m) udrożniono i naprawiono przepusty drogowe i rurociągi w miejscowościach: Słomowo, Słomówko, Sołeczno, Białężyce, Bierzglinek ul. Jesionowa i ul. Orzechowa, Kaczanowo ul. Gospodarska, Chociczka, Nadarzyce, Nowy Folwark, Gozdowo i Noskowo;
- odwodniono drogi w Bierzglińku ul. Bukową i Tartaczną, w Kaczanowie ul. Gospodarską (część), w Sołecznie i Węgierkach ul. Osiedlową z nadmiarem wody w stawie;
- wykonano okresowe przeglądy dróg gminnych;
- podczas prowadzenia akcji powodziowej odtworzono rowy przydrożne w miejscowościach: Kaczanowo ul. Gospodarska, Nowa Wieś Królewska, Bierzglinek, Stanisławowo, Otoczna, Białężyce i Chociczka. Udrożniono rozmyte przepusty, dostarczano piasek do budowania zapór przeciwpowodziowych, zakupiono rury PCV do odwodnienia.

Budowa ścieżek rowerowych na terenie miasta i gminy w 2011 roku:

- budowa ścieżki rowerowej - Zakład Robót Drogowych Ryszard Sobczak z Wrześni wykonał prace związane z budową bieżni rekreacyjnej wzdłuż zbiornika wodnego Zalew Lipówka. Realizacja inwestycji obejmowała budowę bieżni na odcinku od istniejącej ścieżki do mostu łączącego miejscowości Psary Polskie – Nowy Folwark. Gmina po zakończeniu inwestycji, zgodnie z przepisami prawa budowlanego uzyskała decyzję pozwolenia na użytkowanie obiektu.

Realizacja inwestycji drogowych przyczyniła się nie wątpliwie do poprawy jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy poprzez: ograniczenie emisji pyłu (w związku z poprawą stanu nawierzchni dróg), ograniczenie emisji hałasu i emisji spalin (poprzez usprawnienie ruchu na przebudowywanych, modernizowanych odcinkach dróg).

W 2011 roku z zakresu ochrony zieleni wykonano następujące zadania:

- bieżące utrzymanie terenów zielonych (tereny parkowe, tereny zadrzewione, zakrzewione, pasy zieleni przydrożnej, wysepki, ronda, zieleńce, donice, kwietniki, trawniki itp.) w mieście Września oraz poza jego granicami - prace te polegały głównie na pielęgnacji i utrzymaniu w dobrym stanie fitosanitarnym drzew oraz krzewów - przycinka gałęzi suchych, połamanych, przycinka odrostów pionowych drzew itp., formowaniu żywopłotów, pielęgnacji i nasadzeniach kwiatów jednorocznych oraz wieloletnich, zakładaniu, koszeniu i pielęgnacji trawników oraz porządkowaniu terenów z wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń pochodzenia organicznego jak i wszelkiego rodzaju odpadów;
- w okresie zimowym na terenach parkowych odśnieżano i utrzymywano w należytym stanie alejki spacerowe;
- wycięto 21 szt. drzew, które zagrażały bezpieczeństwu ludzi lub mienia, bądź obumarły lub nie rokowały szans na przeżycie;
- zakupiono łącznie 13 szt. drzew oraz 180 szt. krzewów do nasadzeń na terenie gminy;
- w okresie wiosennym i letnim zakupiono 19 487 szt. kwiatów jednorocznych z gatunku: bratek, pelargonia rabatowa oraz kaskadowa, begonia królewska oraz drobnolistna, żeniszek, starzec, sanvitalia, szalwia, dalia oraz 355 szt. róż okrywowych; kwiaty zostały posadzone na rondach, rabatach, klombach, zieleńcach, w donicach, kwietnikach itp. na następujących terenach: Rynek, ul. Warszawska, ul. Sienkiewicza, ul. Słowackiego, ul. Jana Pawła II, ul. Chopina, ul. Moniuszki, Plac Św. Stanisława, w miejscach pamięci narodowej oraz na rondach w ul. Kaliskiej i ul. Szerokiej, pasy zieleni przy pieszych alejkach spacerowych, w parku im. J. Piłsudskiego oraz parku im. Dzieci Wrzesińskich;
- po okresie zimowym dokonano przeglądu instalacji nawadniającej przy ul. Ratuszowej oraz wymieniono zraszacz trawnika przy ul. Chopina.

2012 rok:

W ramach utrzymania dróg gminnych w mieście w 2012 roku wykonano:

- remont cząstkowy nawierzchni;
- utwardzono i wyrównano drogi gruntowe;
- wykonano czyszczenie kanalizacji deszczowej,
- naprawiono chodniki na terenie miasta,
- wykonano oznakowanie poziome dróg gminnych;
- ustawienie znaków drogowych i ich utrzymanie;
- utrzymanie i naprawa sygnalizacji;
- utrzymanie zimowe dróg w mieście;
- inne roboty drogowe;
- znaki drogowe aktywne i oświetlenie dla pieszych.

W ramach dróg gminnych na wsi w 2012 roku wykonano:

- remonty cząstkowe nawierzchni;
- zimowe utrzymanie dróg na wsi;
- koszenie rowów przydrożnych i pozostałych terenów zielonych;
- utwardzono drogi gruntowe o łącznej długości 1300 m w miejscowościach: Gutowo Wielkie, Noskowo, Bardo, Chociczka i Kaczanowo ul. Chabrowa;
- na bieżąco naprawiano i uzupełniano pionowe znaki drogowe.

W 2012 roku z zakresu ochrony zieleni wykonano następujące zadania:

- bieżące utrzymanie terenów zielonych w mieście Września (tereny parkowe, tereny zadrzewione, zakrzewione, pasy zieleni przydrożnej, wysepki, ronda, zieleńce, donice, kwietniki, trawniki itp.) w mieście Września oraz poza jego granicami – prace polegały głównie na pielęgnacji i utrzymaniu w dobrym stanie fitosanitarnym drzew oraz krzewów - przycinka gałęzi suchych, połamanych, przycinka odrostów pionowych drzew itp., formowaniu żywopłotów, pielęgnacji i nasadzeniach kwiatów jednorocznych oraz wieloletnich, koszeniu i pielęgnacji trawników oraz porządkowaniu terenów z wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń pochodzenia organicznego jak i wszelkiego rodzaju odpadów, a także w okresie Wszystkich Świętych porządkowaniu i utrzymaniu w czystości pomników i miejsc pamięci. Ponadto w okresie zimowym na terenach parkowych, w ramach ww. umów odśnieżano i utrzymywano w należytym stanie alejki spacerowe.

- zlecono wycinkę 49 szt. drzew będących w złym stanie fitosanitarnym, zagrażających bezpieczeństwu ludzi lub mieniu;
- zakupiono 171 szt. drzew, które zostały posadzone w pasach dróg gminnych we Wrześni oraz na terenach rekreacyjno- wypoczynkowych we Wrześni;
- zakupiono w 2012 r. (w okresie wiosennym i letnim) 19.223 szt. kwiatów jednorocznych, z gatunku: bratek, pelargonia rabatowi oraz kaskadowa, begonia drobnolistna, turek, żeniszek, milion bells, szałwia, lawenda na łączną kwotę 32 251,68 zł. Kwiaty zostały posadzone na rabatach, klombach, zieleńcach, w donicach, kwietnikach itp. na następujących terenach: Rynek, ul. Warszawska, ul. Sienkiewicza, ul. Słowackiego, ul. Jana Pawła II, ul. Chopina, ul. Moniuszki, Plac Św. Stanisława, w miejscach pamięci narodowej, w pasach zieleni przy pieszych alejkach spacerowych, w parku im. J. Piłsudskiego oraz parku im. Dzieci Wrzesińskich;
- w roku 2011 Grupa Odnowy Wsi w Gutowie Wielkim złożyła wniosek za pośrednictwem Gminy do Urzędu Marszałkowskiego o sfinansowanie przedsięwzięcia polegającego na rewitalizacji parku w ramach programu Wielkopolska Odnowa Wsi – konkurs pt. „Pięknieje Wielkopolska Wieś”. Wniosek został pozytywnie oceniony jednak ze względu na brak środków, zaplanowano sfinansowanie zadania w 2013 roku;
- wykonano prace porządkowe na terenach zielonych;
- opracowano ekspertyzę dendrologiczną dotyczącą stanu drzew (topoli) w parku im. J. Piłsudskiego;
- prowadzono prace mające na celu utrzymanie systemów nawadniających, montaż i demontaż kwietników, zakup drzewek świątecznych wraz z ich ustawieniem itp.

2013 rok:

Inwestycje drogowe oraz budowa ścieżek rowerowych w 2013 roku:

- opracowanie dokumentacji projektowej budowy ścieżki pieszo-rowerowej przy DK nr 92 na odcinku Września- Gonice;
- opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy drogi serwisowej w Gutowie Wielkim;
- opracowanie dokumentacji projektowej budowy drogi gminnej w rejonie ulicy Strzykały we Wrześni;
- opracowanie dokumentacji projektowej dotyczącej przebudowy ul. Działkowców we Wrześni (budowa ścieżki pieszo-rowerowej);

- opracowanie dokumentacji projektowej przebudowa ulicy Ciszaka i 68 Pułku Piechoty we Wrześni;
- opracowanie dokumentacji projektowej budowy oraz przebudowy drogi gminnej Psary Małe - Nowy Folwark;
- opracowanie dokumentacji projektowej budowy zatoki postojowej przy Gimnazjum nr 1 we Wrześni;
- przebudowa ulicy 3 Maja we Wrześni;
- budowa ulicy Spokojnej we Wrześni;
- przebudowa istniejącego parkingu przy placu św. Stanisława;
- budowa oraz przebudowa drogi gminnej Psary Małe - Nowy Folwark.

W 2013 roku z zakresu ochrony zieleni wykonano następujące zadania:

- bieżące utrzymanie terenów zielonych w mieście Września (tereny parkowe, tereny zadrzewione, zakrzewione, pasy zieleni przydrożnej, wysepki, ronda, zieleńce, donice, kwietniki, trawniki itp.) w mieście Września oraz poza jego granicami – prace polegały głównie na pielęgnacji i utrzymaniu w dobrym stanie fitosanitarnym drzew oraz krzewów - przycinka gałęzi suchych, połamanych, przycinka odrostów pionowych drzew itp., formowaniu żywopłotów, pielęgnacji i nasadzeniach kwiatów jednorocznych oraz wieloletnich, koszeniu i pielęgnacji trawników oraz porządkowaniu terenów z wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń pochodzenia organicznego jak i wszelkiego rodzaju odpadów, a także w okresie Wszystkich Świętych porządkowaniu i utrzymaniu w czystości pomników i miejsc pamięci. Ponadto w okresie zimowym na terenach parkowych, w ramach ww. umów odśnieżano i utrzymywano w należyтым stanie alejki spacerowe.
- zlecono wycinkę 44 szt. drzew będących w złym stanie fitosanitarnym, zagrażających bezpieczeństwu ludzi lub mieniu;
- zakupiono 110 szt. drzew, które zostały posadzone w pasach dróg gminnych we Wrześni oraz na terenach zieleni we Wrześni;
- zakupiono 875 szt. krzewów, które zostały posadzone w pasach dróg gminnych we Wrześni,
- zakupiono w 2013 r. (w okresie wiosennym i letnim) 15 446 szt. kwiatów jednorocznych, z gatunku: bratek, niecierpek, pelargonia rabatowa oraz kaskadowa, canna, begonia, turek, żeniszek, szalwia, gazania. Kwiaty zostały posadzone na rabatach, klombach, zieleńcach, w donicach, kwietnikach itp. na następujących terenach: Rynek, ul. Warszawska, ul. Sienkiewicza, ul. Słowackiego, ul. Jana Pawła II, ul. Chopina, ul. Moniuszki,

- Plac Św. Stanisława, w miejscach pamięci narodowej, w pasach zieleni przy pieszych alejkach spacerowych, w parku im. J. Piłsudskiego oraz parku im. Dzieci Wrzesińskich;
- zaszczerpiono 203 szt. kasztanowców, przeciw szkodnikowi szrotówek kasztanowcowiaczek,
 - przeprowadzono rekultywację w sezonie „letnio – jesiennym” czterech stawków z Parku im. Dzieci Wrzesińskich we Wrześni, w celu poprawy stanu wody oraz oczyszczono z roślinności twardej stawek przy ul. Piastów/Słowackiego,
 - wykonano prace porządkowe na terenach zielonych;
 - prowadzono prace mające na celu utrzymanie systemów nawadniających, montaż i demontaż kwietników, zakup drzewek świątecznych wraz z ich ustawieniem itp.

Rozwój infrastruktury gazowej na terenie miasta i gminy Września w okresie sprawozdawczym

Zgodnie z danymi GUS w roku 2011, w stosunku do roku 2010 nastąpił rozwój sieci gazowej na terenie gminy. Główny Urząd Statystyczny na chwilę obecną nie dysponuje danymi za lata 2012 i 2013, w związku z czym analizie poddano dane dotyczące dwóch pierwszych lat okresu sprawozdawczego.

Tabela 21 Rozwój sieci gazowniczej na terenie gminy w latach 2010-2011

Gazownictwo na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2011	
długość czynnej sieci ogółem [m]	
2010	2011
103031	104473
długość czynnej sieci przesyłowej [m]	
2010	2011
3322	3322
długość czynnej sieci rozdzielczej [m]	
2010	2011
99709	101151
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych [szt.]	
2010	2011
2243	2264
odbiorcy gazu [gosp.dom.]	

2010	2011
4031	4168

odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem [gosp.dom.]	
2010	2011
1318	1429

odbiorcy gazu w miastach [gosp.dom.]	
2010	2011
3844	3950

zużycie gazu [tys. m ³]	
2010	2011
4791,80	4621,10

zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań [tys. m ³]	
2010	2011
3537,0	3429,0

ludność korzystająca z sieci gazowej [osoba]	
2010	2011
11613	11871

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

W roku 2011, w stosunku do roku 2010 wzrosła długość czynnej sieci gazowej o 1442 m. Liczba czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych wzrosła o 21 szt., a liczba odbiorców gazu wzrosła o 106 gospodarstw domowych. Spadło nieznacznie zużycie gazu oraz zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań. Wzrosła z kolei liczba osób korzystających z sieci gazowej.

Realizacja zadań z zakresu termomodernizacji na terenie miasta i gminy Września w okresie sprawozdawczym

Zadania z zakresu termomodernizacji realizowane były w okresie sprawozdawczym przez Starostwo Powiatowe we Wrześni.

Dnia 28 października 2010 roku powiat wrzesiński zawarł umowę z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu na realizację projektu „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie powiatu wrzesińskiego”. Projekt współfinansowany był z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach: Priorytetu III „Środowisko Przyrodnicze”, Działania 3.2 „Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku”, Schematu 2 „Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, w tym system grzewczy”. Planowany termin rzeczowe-

go zakończenia realizacji projektu przewidziano na 30 listopada 2012 roku. Prognozowana łączna wartość projektu to około 4,6 mln zł, w tym koszty kwalifikowalne: 4,09 mln zł. Unia Europejska finansuje 85% kosztów kwalifikowanych, czyli około 3,48 mln zł. Roboty termomodernizacyjne objęły pięć budynków na terenie Wrześni: budynek główny, budynek dydaktyczny z salą gimnastyczną i łącznikiem oraz budynek internatu Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących przy ul. Kaliskiej, budynek Powiatowego Centrum Edukacji Zawodowej przy ul. Wojska Polskiego i budynek Domu Pomocy Społecznej przy ul. Szkolnej. Realizację prac przewidziano w dwóch etapach. W pierwszym etapie, w III kwartale 2011 roku przystąpiono do prac dociepleniowych budynków Zespołu Szkół oraz Domu Pomocy Społecznej. Ocieplono dachy, ściany zewnętrzne oraz ściany piwnic termomodernizowanych obiektów. W budynku DPS dodatkowo wymieniono okna, a w budynku głównym Zespołu Szkół stolarkę drzwiową. W drugim etapie, rozpoczętym w lipcu 2012 roku, wymieniono instalację centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej w budynkach DPS, Powiatowego Centrum Edukacji Zawodowej oraz budynku głównym i dydaktycznym Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących. Jednocześnie w budynku Powiatowego Centrum Edukacji Zawodowej docieplono dach i ściany zewnętrzne, a także wymieniono okna i stolarkę drzwiową. W tym samym czasie dokończono rozpoczęte w 2011 roku prace dociepleniowe w ZSTiO.

W okresie sprawozdawczym zrealizowano również budowę instalacji ciepłej wody użytkowej z zasilaniem solarnym dla budynków ZSTiO (56 kolektorów o łącznej mocy 77,95 kW na 130m² dachu budynku dydaktycznego).

Realizacja inwestycji niewątpliwie przyczyniła się do obniżenia wysokich kosztów eksploatacji i ogrzewania obiektów, poprzez wyeliminowanie nadmiernej straty ciepła i dostosowanie obiektów do współczesnych norm użytkowania.

Zwiększenie energochłonności budynków, zamontowanie nowoczesnych systemów grzewczych oraz zastosowanie źródeł energii odnawialnej przyczyniło się niewątpliwie do ograniczenia emisji szkodliwych substancji do powietrza, co ma wpływ na jakość życia mieszkańców gminy oraz atrakcyjność obszaru miasta.

Wnioski:

Analizując powyższe dane, należy stwierdzić, że Gmina na bieżąco realizowała wyznaczone zadania z zakresu ochrony powietrza.

Część zaplanowanych w Programie Ochrony Środowiska zadań nie leżała w gestii Gminy Września, w związku z czym zadania te realizowane były przez inne jednostki.

Nie nastąpiło pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego, a nawet nieznaczna poprawa jego stanu.

3.2. Ochrona środowiska akustycznego

Cele i kierunki z zakresu ochrony klimatu akustycznego wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska to przede wszystkim: niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja jest korzystna poprzez realizację takich zadań jak: budowa ścieżek rowerowych, prowadzenie nasadzeń zieleni ochronnej przy drogach, stosowanie ograniczeń prędkości, rozważenie stosowania tzw. cichych nawierzchni przy budowie lub modernizacji dróg, wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem oraz stref ograniczonego użytkowania.

2010 rok:

Zadania z zakresu remontów, przebudowy i budowy dróg oraz budowy ścieżek rowerowych przyczyniły się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do powietrza jak i do ograniczenia emisji hałasu.

Zadania z zakresu ochrony zieleni przyczyniły się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do powietrza jak i do ograniczenia emisji hałasu, z uwagi na dźwiękochłonne właściwości terenów zielonych.

Szczegółowo zrealizowane zadania przedstawiono w rozdziale dotyczącym ochrony powietrza atmosferycznego.

2011 rok:

Zadania z zakresu remontów, przebudowy i budowy dróg oraz budowy ścieżek rowerowych opisane w rozdziale dotyczącym ochrony powietrza atmosferycznego przyczyniły się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do powietrza jak i do ograniczenia emisji hałasu.

Zadania z zakresu ochrony zieleni opisane w rozdziale powyżej przyczyniły się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do powietrza jak i do ograniczenia emisji hałasu.

2012 rok:

Zadania z zakresu remontów, przebudowy i budowy dróg oraz budowy ścieżek rowerowych opisane w rozdziale powyżej przyczyniły się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do powietrza jak i do ograniczenia emisji hałasu.

Zadania z zakresu ochrony zieleni przyczyniły się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do powietrza jak i do ograniczenia emisji hałasu.

2013 rok:

Zadania z zakresu remontów, przebudowy i budowy dróg oraz budowy ścieżek rowerowych przyczyniły się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do powietrza jak i do ograniczenia emisji hałasu.

Zadania z zakresu ochrony zieleni przyczyniły się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do powietrza jak i do ograniczenia emisji hałasu, z uwagi na dźwiękochłonne właściwości terenów zielonych.

Szczegółowo zrealizowane zadania przedstawiono w rozdziale dotyczącym ochrony powietrza atmosferycznego.

Do końca 2010 r. zostało uchwalonych 5 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- plan pod budownictwo mieszkaniowe i usługowe we Wrześni w rejonie Szosy Witkowskiej,
- plan pod zabudowę mieszkaniową w Oblaczkowie,
- plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowo – usługowej i usług handlu w obrębie ulic: Daszyńskiego, Kolejowej i Miłosławskiej we Wrześni,
- zmianę planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w obrębie wsi Żerniki, Chociczka oraz Psary Małe,
- plan pod budownictwo mieszkaniowe w rejonie ulic Ks. Jakubowskiego i Chabrowej w Kaczanowie.

W 2011 r. zostało uchwalonych 8 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- plan pod budownictwo mieszkaniowe w obrębie nieruchomości nr 168/4 w Gutowie Wielkim,
- plan pod budownictwo mieszkaniowe w obrębie ulic: Klonowej, Bukowej, Orzechowej i Dębowej w Bierzlinku,
- plan pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z zabudową usługową w Gutowie Małym w rejonie ul. Jarzębinowej,

- plan pod budownictwo mieszkaniowe w obrębie nieruchomości o numerach geod.134/12, 134/13, 135 w Gutowie Małym,
- plan pod budownictwo mieszkaniowe i usługi rzemiosła w rejonie ulic Sokołowskiej i Łokietka we Wrześni i Gutowie Małym,
- plan pod budownictwo mieszkaniowe i usługi rzemiosła we Wrześni obejmujący obszar w obrębie ulic Kosynierów i torów PKP i Turwida,
- plan pod budownictwo mieszkaniowe obejmujący działki o numerach geod. 323/3,323/4, 323/5, 323/6 i cz. 323/1 w Psarach Polskich,
- plan pod budownictwo mieszkaniowe w rejonie ul. Paderewskiego we Wrześni.

W 2012 zostały uchwalone 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- plan pod zabudowę usługową we Wrześni w rejonie ulic. Słowackiego i gen. Sikorskiego;
- plan pod budownictwo mieszkaniowe i produkcyjne w Białężycach obejmujący obszar ograniczony drogami gminnymi o numerach geod. 102/14, 117/1,
- plan dla zbiornika wodnego w miejscowości Gozdowo;
- plan zagospodarowania przestrzennego w Gulczewku.

Podczas opracowywania ww. planów uwzględniano zaganiaania dotyczące ochrony akustycznej.

Wnioski:

Jak wynika z powyższego, na bieżąco realizowane były zadania mające na celu niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na terenie miasta i gminy. Zadania te realizowane były głównie poprzez realizację inwestycji drogowych, budowę ścieżek rowerowych, ochronę i pielęgnację zieleni oraz poprzez uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zagadnień dotyczących ochrony klimatu akustycznego.

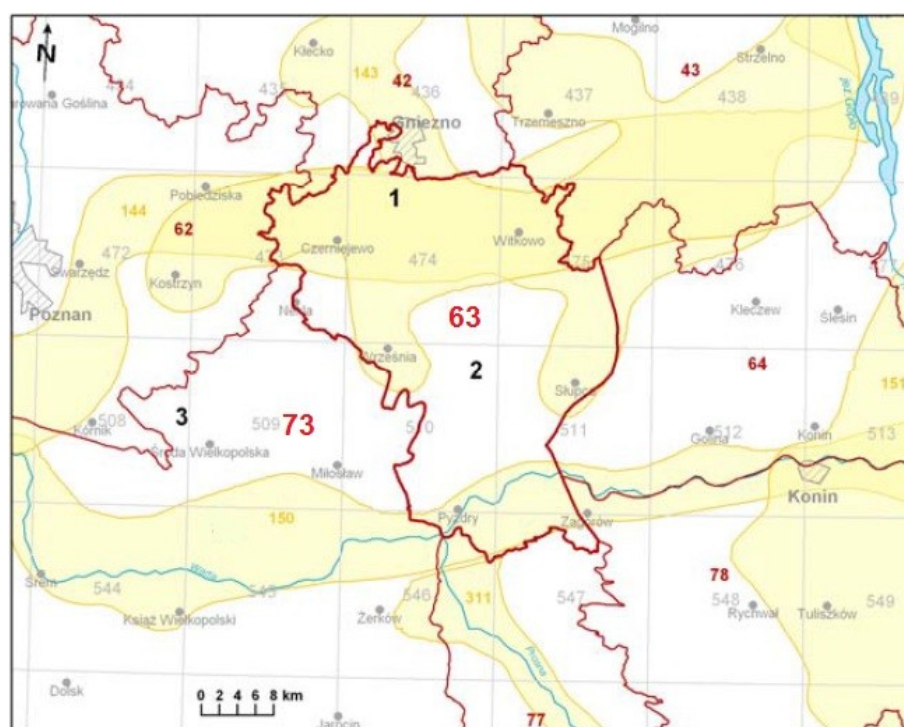
3.3. Ochrona i poprawa jakości zasobów wodnych

Stan jakości wód na terenie miasta i gminy Września w okresie sprawozdawczym

Wody podziemne

Badania jakości wód podziemnych prowadzone są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Na terenie powiatu wrzesińskiego badania te prowadzone są przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie w ramach monitoringu operacyjnego, którym objęto jednolite części wód podziemnych zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu. W latach 2010-2013 na obszarze gminy Września nie zlokalizowano punktów pomiarowych.

Obszar gminy zlokalizowany jest w obrębie dwóch jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) należących do regionu Warty, JCWPd nr 63 i 73, które przedstawia poniższa rycina. W obrębie JCWPd nr 63 znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) nr 143 Subzbiornik Inowrocław-Gniezno.

Ryc. 7 JCWPd zlokalizowane na obszarze gminy Września

Źródło: www.gios.gov.pl/

Wyniki badań na opisywanych JCWPd prowadzone były w ramach monitoringu diagnostycznego, który się odbywa co 3 lub 6 lat, oraz monitoringu operacyjnego odbywającego

się od 1 do 2 razy w roku. Częstotliwość monitoringu zależy od rodzaju zwierciadła, czy jest ono napięte czy też swobodne. Monitoring operacyjny prowadzony jest z wyłączeniem roku, w którym prowadzony jest monitoring diagnostyczny. Na dzień dzisiejszy brak danych za lata 2012-2013.

Stan w 2010 roku – wody podziemne

Stan wód podziemnych w roku 2010 na terenie gminy Września, zarówno pod względem chemicznym jaki i ilościowym, określony jest jako dobry.

Tabela 22 Stan wód podziemnych w 2010 r.

Nr JCWPd	Stan wód podziemnych w 2010 r.	
	chemiczny	ilościowy
63	dobry	dobry
73	dobry	dobry

Źródło: www.gios.gov.pl/

Stan w 2011 roku - wody podziemne

Ocenę chemiczną, ilościową oraz ogólną przedstawia poniższa tabela. Generalnie wody podziemne zlokalizowane w obrębie gminy Września zaklasyfikowane są jako wody dobre. Na obszarze JCWPd 73 zidentyfikowana została presja rolnicza.

Tabela 23 Ocena JCWPd zlokalizowanych na obszarze gminy Września

Nr JCWPd	Ocena zagrożenia JCWPd na podstawie analizy presji		Ocena stanu – monitoring diagnostyczny 2011		
	chemiczny	ilościowy	chemiczny	ilościowy	ogólna ocena
63	dobry	słaby	dobry	dobry	dobry
73	-	-	dobry	dobry	dobry

Źródło: www.gios.gov.pl/

Wody powierzchniowe

Badania jakości wód powierzchniowych dla miasta i gminy Września prowadzi Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Poznaniu. Przedmiotem badań monitoringowych jakości wód płynących są jednolite części wód płynących. Na terenie gminy Września wyznaczono następujące

jednolite części wód płynących (JCWP)³: Rudnik, Wrześnica, dopływ z Sołeczna, Maskawa do Wielkiej, Miłosławka do Kanału Połczyńskiego.

Na obszarze gminy brak punktów pomiarowo-kontrolnych. Najbliższy punkt pomiaru kontrolnego na rzece przepływającej przez obszar gminy jest punkt na rzece Wrześnica – ppk „Wrześnica-Cegielnia” zlokalizowany na południowy wschód od gminy Września.

W latach 2010-2012 prowadzone były badania stanu wód w punkcie kontrolno-pomiarowym Wrześnica-Cegielnia PLRW60001718389, na 1,1 km biegu ciek. Wrześnica jest zaklasyfikowana jako potok nizinny piaszczysty.

Stan w 2010 roku – wody powierzchniowe

Wyniki poszczególnych wskaźników jakości wody przedstawia poniższa tabela. Wynik każdego wskaźnika opiera się na średniej stworzonej z 12 prób, czyli dla każdego wskaźnika dokonano 12 pomiarów. Klasy poszczególnych wskaźników jakości wód określone są jako stan dobry.

Tabela 24 Wyniki badań stanu chemicznego wód w punkcie pomiarowo-kontrolnym Wrześnica – Cegielnia na podstawie wyników badań z roku 2010

Wskaźnik jakości wody	Jednostki	Wrześnica-Cegielnia
km biegu ciek	km	11
ołów	µg Pb/l	6,27
benzo(b)fluoranten	Σ µg/l	0,0054
benzo(k)fluoranten		
benzo(g,h,i)perylene		0,0017
indeno(1,2,3-cd)piren		

Źródło: WIOŚ w Poznaniu

Stan w 2011 roku – wody powierzchniowe

Wyniki poszczególnych wskaźników jakości wody przedstawia poniższa tabela. Wynik każdego wskaźnika opiera się na średniej stworzonej z 12 prób, czyli dla każdego wskaźnika dokonano

³ Jednolite części wód - części wód powierzchniowych wyodrębnione do monitorowania stanu wód przez odpowiednie służby zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz.U.2011.258.1550).

no 12 pomiarów. Klasa wskaźnika jakości wód dla rtęci i jego związków, benzo(g,h,i)perylen, indeno(1,2,3-cd)piren określone są jako stan poniżej dobrego. Pozostałe parametry klasyfikują się jako stan dobry.

Tabela 25 Wyniki badań stanu chemicznego wód w punkcie pomiarowo-kontrolnym Wrześnica – Cegielnia na podstawie wyników badań z roku 2011

Wskaźnik jakości wody	Jednostki	Wrześnica-Cegielnia
km biegu cieku	km	11
ołów i jego związki	µg/l	4,4
rtęć i jego związki	µg/l	0,098
benzo(a)piren	µg/l	0,0013
benzo(b)fluoranten	Σ µg/l	0,0018
benzo(k)fluoranten		
benzo(g,h,i)perylen		0,0026
indeno(1,2,3-cd)piren		

Źródło: WIOŚ w Poznaniu

Stan w 2012 roku – wody powierzchniowe

Wyniki poszczególnych wskaźników jakości wody przedstawia poniższa tabela. Klasa elementów biologicznych wynosi III, klasa elementów fizykochemicznych – stan poniżej dobrego, klasa elementów hydromorfologicznych – I, klasa elementów chemicznych – stan poniżej dobrego. Wynik każdego wskaźnika opiera się na średniej stworzonej z 12 prób, czyli dla każdego wskaźnika dokonano 12 pomiarów. Tylko wyniki zawiesiny ogólnej opierają się na średniej z 6 prób.

Tabela 26 Wyniki badań wybranych wskaźników stanu ekologicznego i stanu chemicznego wód w punkcie pomiarowo-kontrolnym Wrześnica – Cegielnia na podstawie wyników badań z roku 2012

Wskaźnik jakości wody	Jednostki	Wrześnica-Cegielnia
km biegu cieku	km	11
Klasa elementów biologicznych	-	III
Zawiesina ogólna	mg/dm ³	4,786
Tlen	mg O ₂ / dm ³	9,07
BZT ₅	mg O ₂ / dm ³	3,35
ChZT	mg O ₂ / dm ³	11,01
Przewodność w 20°C	µS/cm	1122,3
N-NH ₄	mg N- NH ₄ / dm ³	0,485
N _{og}	mg N/ dm ³	6,001
P _{og}	mg P/ dm ³	0,551

Wskaźnik jakości wody	Jednostki	Wrześnica-Cegielnia
Klasa elementów fiz. –chem.	-	Stan poniżej dobrego
Klasa elementów hydromorfologicznych	-	I
Klasa elementów chemicznych	-	Stan poniżej dobrego

Źródło: WIOŚ w Poznaniu

Podsumowanie:

Wody podziemne zlokalizowane na terenie gminy Września w latach sprawozdawczych, na podstawie badań PIG w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, określone są jako:

- JCWPd nr 63 – niezagrożona nieosiągnięciem dobrego stanu wód,
- JCWPd nr 73 – zagrożona nieosiągnięciem dobrego stanu.

Wody powierzchniowe badane przez WIOŚ określone na podstawie ppk na rzece Wrześnicy klasyfikują się jako stan poniżej dobrego.

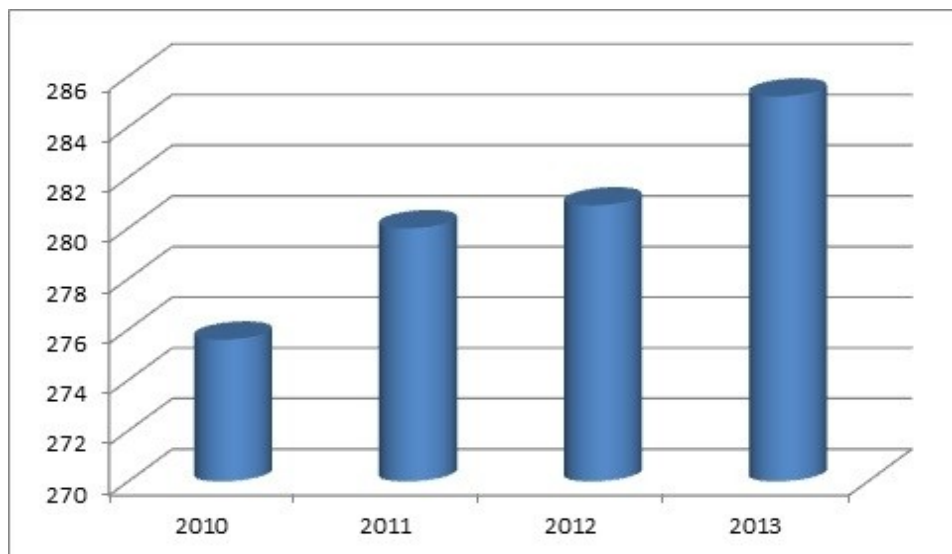
Rozwój sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Września w okresie sprawozdawczym

W okresie sprawozdawczym wzrosła długość sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Września. W latach 2010-2013 wybudowano 12,2 km sieci wodociągowej. Wzrosła też liczba przyłączy wodociągowych z 7170 szt. w 2010 roku do 7482 szt. w roku 2013.

Tabela 27 Długość sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013

Długość sieci wodociągowej [km]			
2010	2011	2012	2013
275,6	280,0	280,9	285,2

Źródło: Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. we Wrześni

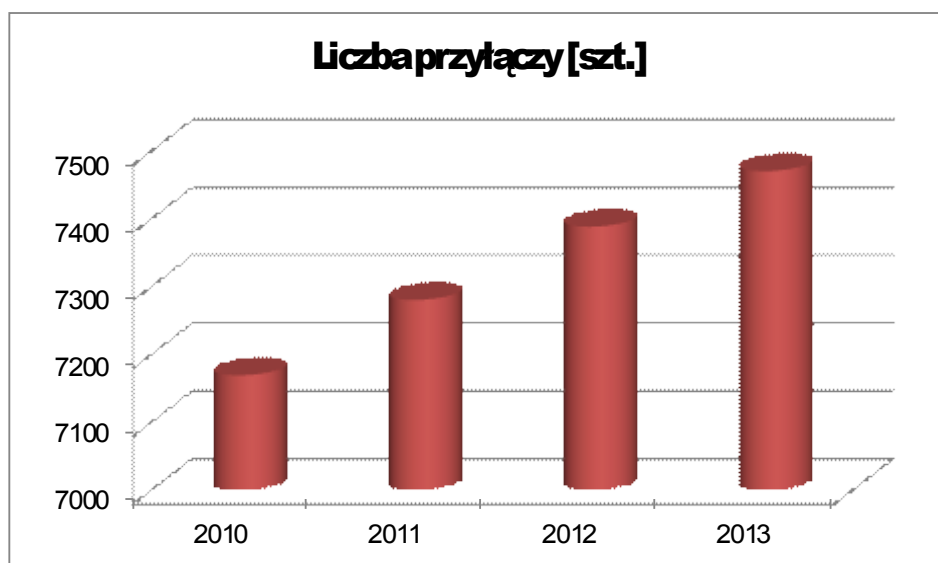

Ryc. 8 Wzrost długość sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013

Tabela 28 Liczba przyłączy wodociągowych na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013

Liczba przyłączy [szt.]			
2010	2011	2012	2013
7170	7281	7389	7482

Źródło: Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. we Wrześni

Ryc. 9 Wzrost liczby przyłączy wodociągowych na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013

W okresie sprawozdawczym wzrosła ilość mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej na terenie miasta oraz na terenach wiejskich Gminy Września, co przedstawiono szczegółowo w tabeli poniżej.

Tabela 29 Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013

Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej			
2010	2011	2012	2013
miasto			
28 670	28 690	28 700	28 730
gmina (miasto + wieś)			
41 500	41 700	42 000	42 200

Źródło: Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. we Wrześni

Poniżej zestawiono parametry charakteryzujące sieć wodociągową na terenie gminy, zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego. Aktualnie brak danych za rok 2013. W tabeli poniżej przedstawiono informacje z lat 2010-2012, obejmujące większą część okresu sprawozdawczego.

Tabela 30 Sieć wodociągowa na terenie gminy Września w latach 2010-2012

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	309,3	315,9	316,8
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	5970	6439	7105
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	1329,5	1410,8	1426,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Średnie zużycie wody wynosi 100 [dm³mieszkańca/dobę]. Średnie dobowe zużycie wody przedstawia tabela poniżej. Jak widać w znacznie dużej mierze woda wykorzystywana jest do celów komunalnych.

Tabela 31 Średnie dobowe zużycie wody

Średnie dobowe zużycie wody [m ³ /dobę]	
do celów komunalnych	4 315
do celów przemysłowych	263

Źródło: Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. we Wrześni

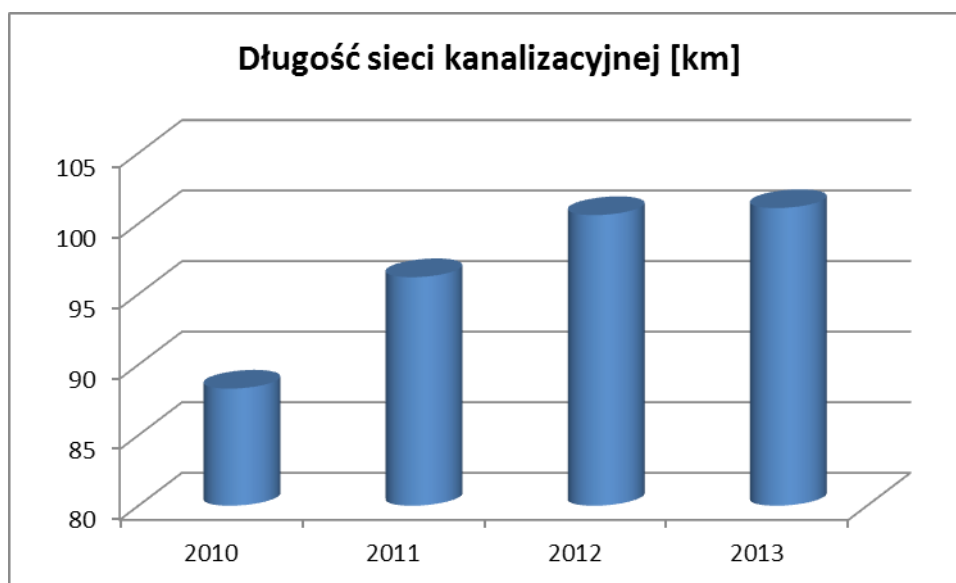
Rozwój sieci kanalizacyjnej na terenie gminy w okresie sprawozdawczym

W okresie sprawozdawczym wzrosła długość sieci kanalizacyjnej sanitarnej na terenie miasta i gminy – w latach 2010-2013 wybudowano 24,2 km sieci kanalizacyjnej.

Tabela 32 Długość sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013

Długość sieci kanalizacyjnej [km]			
2010	2011	2012	2013
88,3	96,2	100,6	101,4

Źródło: Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. we Wrześni

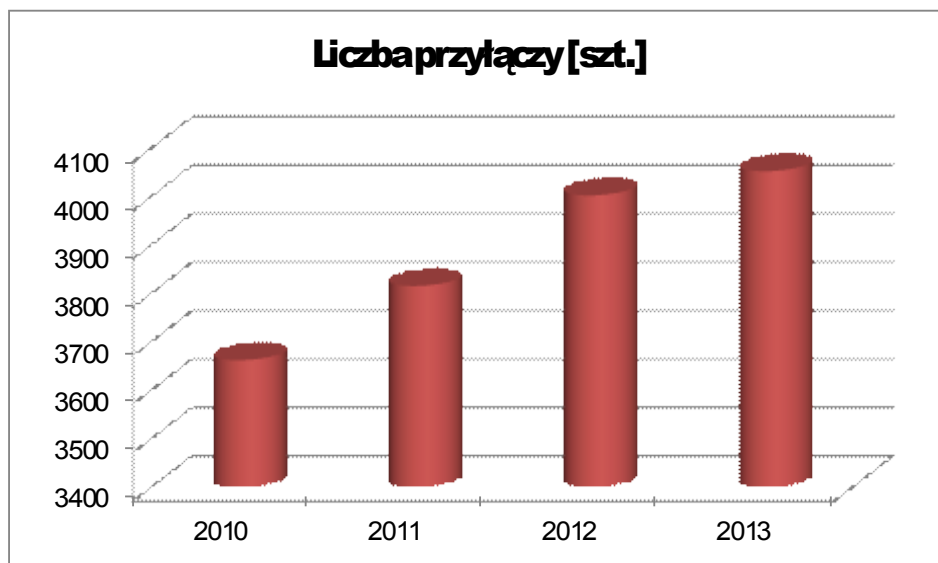
Ryc. 10 Wzrost długość sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013

Wzrosła również liczba przyłączy kanalizacyjnych na terenie miasta i gminy, z 3663 w 2010 roku do 4057 w roku 2013.

Tabela 33 Liczba przyłączy wodociągowych na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013

Liczba przyłączy [szt.]			
2010	2011	2012	2013
3663	3816	4003	4057

Źródło: Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. we Wrześni

Ryc. 11 Wzrost liczby przyłączy kanalizacyjnych na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013

W okresie sprawozdawczym wzrosła liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i gminy Września, co przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 34 Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i gminy Września w latach 2010-2013

Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej			
2010	2011	2012	2013
miasto			
27660	27780	27870	28050
gmina (miasto + wieś)			
30400	30550	30970	31400

W tabeli poniżej zestawiono parametry charakteryzujące sieć kanalizacyjną na terenie gminy zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego. Brak danych za rok 2013, w tabeli poniżej przedstawiono informacje z lat 2010 - 2012, obejmujące większą część okresu sprawozdawczego.

Tabela 35 Sieć kanalizacyjna na terenie gminy Września w latach 2010 - 2012

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	88,3	98,2	102,6
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2898	3065	3232
ścieki odprowadzone	dam ³	1214	1261	2004

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

W okresie sprawozdawczym wykonano następujące prace modernizacyjne oczyszczalni ścieków we Wrześni, zlokalizowanej przy ul. Gen. Sikorskiego 42, przyjmującej ścieki z sieci kanalizacji sanitarnej Wrześni, Sokołowa, Obłóczkowa i Chwalibogowa oraz ścieki przywożone wozami asenizacyjnymi z pozostałych miejscowości Gminy Września:

- remont osadnika wtórnego,
- remont koryta odpływowego,
- remont rusztu napowietrzającego.

Zadania te realizowane były przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. we Wrześni.

W celu poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz w celu zapewnienia wszystkim mieszkańcom wody odpowiedniej jakości w okresie sprawozdawczym podejmowane były następujące działania:

2010 rok:

- Budowa kanalizacji sanitarnej w Chwalibogowie, Białężycach i Obłóczkowie. Wykonawca wykonał roboty ziemne i montażowe związane z budową kanalizacji sanitarnej w Białężycach i Chwalibogowie. W zakresie robót podstawowych wykonano: sieć kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej, rurociągi tłoczne, przykanaliki do nieruchomości (131 szt.) oraz 5 szt. lokalnych przepompowni ścieków. Zadanie zostało objęte dofinansowaniem z programu PROW „Podstawowe Usługi dla Ludności”, oraz pożyczką z WFOŚiGW w Poznaniu.

- Budowa kanalizacji sanitarnej w Obłaczkwie. Wyłoniona w drodze przetargu nieograniczonego firma rozpoczęła roboty ziemne i montażowe. Zadanie jest objęte dofinansowaniem z programu PROW „Podstawowe Usługi dla Ludności”, oraz w formie pożyczki z WFOŚiGW w Poznaniu.
- Budowa i modernizacja wodociągów w Sokołowie, Marzeninie, Gulczewie, Bierzplinie. Z powodu złego stanu wodociągów należących do Agencji Nieruchomości Rolnej w Poznaniu, złożono wniosek o nieodpłatne przekazanie wodociągów na rzecz Gminy Września. Jest to warunek uzyskania z ANR dotacji na modernizację stacji i sieci wodociągowych. W 2010 r. wydzielono geodezyjnie wnioskowane nieruchomości oraz zlecono opracowanie dokumentacji technicznej na modernizację sieci w/w miejscowościach oraz stacji wodociągowej w Marzeninie.
- Budowa kolektora kanalizacji sanitarnej w ul. Paderewskiego we Wrześni i w ul. Podmiejskiej w Przyborkach. Wykonawca rozpoczął prace polegające na budowie kanalizacji sanitarnej w systemie grawitacyjno – pompowym oraz odcinka kanalizacji deszczowej.
- Zakup napowietrzacza wody – Zalew Lipówka. Zakupiono i zamontowano urządzenie napowietrzające wody zbiornika. Napowietrzacz fontannowy stanowi jednocześnie element ozdobny poprawiający atrakcyjność zalewu i terenów przyległych.

2011 rok:

- Budowa kanalizacji sanitarnej w Obłaczkwie - firma KANWOD z Węglewa wykonała roboty ziemne oraz montażowe związane z budową kanalizacji sanitarnej na terenie m. Obłaczkowo. W zakresie robót podstawowych wykonano: sieć analizacji sanitarnej grawitacyjnej, rurociągi tłoczne, przykanaliki do nieruchomości oraz 4 szt. lokalnych przepompowni ścieków bytowo – gospodarczych. Zadanie zostało objęte dofinansowaniem w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz pożyczką z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.
- Budowa i modernizacja wodociągów w Sokołowie, Marzeninie, Gulczewie, Bierzplinie - firma projektowa IWRA z Kościana opracowała dla Gminy dokumentacje techniczne dotyczące modernizacji sieci wodociągowych w miejscowościach Marzenin, Kawęczyn, Gulczewo, Bierzplin, Sokołowo, Ostrowo Szlacheckie, Sołeczno oraz modernizacji istniejącej stacji uzdatniania wody podziemnej w Marzeninie. Gmina w ramach niniej-

szego zadania ubiega się o bezzwrotną pomoc finansową od Agencji Nieruchomości Rolnych w Poznaniu.

- Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Września:
 - Firma Invest – Eko z Poznania opracowała dla Gminy analizę opcji budowy kanalizacji sanitarnej na terenie osiedla Lipówka i terenów przylegających do miasta Września. Obszar objęty analizą w obrębie miasta obejmuje część osiedla Lipówka, rejon ul. Paderewskiego oraz ulice przyległe. Poza miastem natomiast obejmuje miejscowości Przyborki, Psary Małe, część Psar Polskich, oraz Nowy Folwark i Psary Wielkie. Analiza została przeprowadzona pod kątem oceny możliwości ubiegania się o dofinansowanie ze Środków Unii Europejskiej na budowę kanalizacji w w/w obszarze,
 - Biuro Projektowo-Usługowe Rolwod z Konina opracowało dokumentację techniczną związaną z budową sieci kanalizacji sanitarnej oraz wodociągowej wzdłuż istniejącego, nieczynnego już torowiska w miejscu, w którym w przyszłości ma powstać droga łącząca ulice Wrocławską oraz Kaliską we Wrześni.
- Przebudowa i modernizacja sieci kanalizacji deszczowej - Zakład Robót Wodnych i Melioracyjnych OLKO zgodnie z zawartą umową dostarczył Gminie kompletną dokumentację techniczną związaną z konserwacją rowu W-22 w rejonie terenów aktywizacji gospodarczej przy ul. Gen. Sikorskiego włączonych do Wałbrzyskiej Strefy Ekonomicznej. Na podstawie niniejszej dokumentacji Zakład Usług Wodnych i Melioracyjnych PELIKAN z Gniezna dokonał konserwacji oraz przebudowy przedmiotowego rowu.
- Budowa kanalizacji deszczowej w ul. Legii Wrzesińskiej. - Firma Hydroland – Hydroinstal z Garb zrealizowała inwestycję związaną z budową kanalizacji deszczowej w rejonie ulic: Legii Wrzesińskiej, Opieszyn, Harcerska, 3-go Maja. Gmina na realizację niniejszej inwestycji otrzymała pożyczkę z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.
- Budowa kolektora kanalizacji sanitarnej w ulicy Paderewskiego we Wrześni i w ulicy Podmiejskiej w Przyborkach – budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w ulicy Paderewskiego i kolektora tłoczego kanalizacji sanitarnej w ulicy Działkowców we Wrześni – budowa przyłączy do sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Paderewskiego we Wrześni i ul. Podmiejskiej w Przyborkach. Gmina Września w ramach niniejszego zadania planowała zrealizować budowę grawitacyjno – ciśnieniowego systemu kanalizacji sanitarnej w ul. Działkowców i ul. Paderewskiego we Wrześni oraz części ul. Podmiej-

skiej w Przyborkach wraz z przyłączami do sieci. Ponadto do realizacji przewidziana była również budowa kanalizacji deszczowej w systemie retencyjno – rozsączającym. Niestety Wykonawca z którym podpisano umowy zaprzestał wykonywania robót budowlanych, co m. in. przyczyniło się do tego, iż Gmina odstąpiła od zawartych umów i naliczyła Wykonawcy kary umowne. Zadanie nie zostało zrealizowane w planowanym pełnym zakresie, a faktycznie wykonany zakres nie pozwolił na oddanie obiektu do użytkowania. Dokończenie przedmiotowego zadania inwestycyjnego planowane było na rok 2012. Gmina na realizację zadania otrzymała pożyczkę z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

- Budowa uzbrojenia terenów pod aktywizację gospodarczą włączonych do strefy przy ul. Gen. Sikorskiego - budowa sieci wodociągowej terenów aktywizacji gospodarczej położonych wzdłuż ulicy Gen. Sikorskiego we Wrześni – budowa kanalizacji sanitarnej na terenie aktywizacji gospodarczej i terenach od ronda ul. Gen. Sikorskiego – ul. Kościuszki do ul. Słowackiego we Wrześni,
 - Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z Wrześni wykonało roboty związane z budową sieci wodociągowej wzdłuż ul. Gen. Sikorskiego we Wrześni. Dokonano odbioru końcowego inwestycji i przekazania obiektu w eksploatację użytkownikowi – PWiK,
 - Zakład Usług Melioracyjnych i Instalacyjnych z Zalesia prowadził prace związane z budową grawitacyjno – ciśnieniowego systemu kanalizacji sanitarnej wzdłuż ul. Gen. Sikorskiego we Wrześni. Realizacja I etapu inwestycji obejmującego swym zakresem budowę kanalizacji przy terenach aktywizacji gospodarczej została zakończona w 2011r. Realizacja etapu II zaplanowana była na rok 2012, zgodnie z zawartą umową - do dnia 30.09.2012. Gmina na realizację zadania w 2011r. otrzymała pożyczkę z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

2012 rok:

- budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami: Etap I – kanalizacja wsi Psary Polskie wraz z przepompownią ścieków PPP, Etap II – kanalizacja wsi Przyborki wraz z przepompownią ścieków PPR;
- budowa uzbrojenia terenów pod aktywizację gospodarczą włączonych do strefy przy ulicy Gen. Sikorskiego – budowa sieci wodociągowej terenów aktywizacji gospodarczej położonych wzdłuż ulicy Gen. Sikorskiego we Wrześni – budowa kanalizacji sanitarnej

- na terenie aktywizacji gospodarczej i terenach od ronda ul. Gen. Sikorskiego – ul. Kościuszki do ul. Słowackiego we Wrześni;
- wykonanie dokumentacji projektowej budowy sieci wodociągowej w rejonie ulicy Szosa Witkowska we Wrześni;
 - budowa kanalizacji deszczowej w rejonie ulicy Legii Wrzesińskiej oraz na osiedlu Sokołowskim we Wrześni;
 - budowa kanalizacji sanitarnej w Oblączkowie i Chwalibogowie;
 - budowa kanalizacji sanitarnej – ulica Boh. Monte Cassino i ulicach przyległych oraz ulicy Paderewskiego we Wrześni;
 - budowa kolektora kanalizacji sanitarnej w ul. Paderewskiego we Wrześni i ul. Podmiejskiej w Przyborkach;
 - budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz przyłączy w miejscowościach: Marzenin, Kawęczyn, Gulczewko, Gulczewo, Gutowo Wielkie, Bierzgin, Sołeczno, Gutowo Małe, Ostrowo Szlacheckie, Pakszynek, Strzyżewo wraz z modernizacją stacji uzdatniania wody w Marzeninie.

2013 rok:

- Aktualizacja dokumentacji projektowej budowy kanalizacji sanitarnej w Bierzglinku;
- Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Pakszynek;
- Budowa kanalizacji sanitarnej w Przyborkach (zadanie rozpoczęte w 2013 r. a zakończenie planowane jest w 2014 r.);
- Rozbudowa sieci wodociągowej - Gutowo Małe rej. ul. Powidzkiej – dł. 206 m (Inwestor prywatny);
- Rozbudowa sieci wodociągowej - Nowy Folwark rej. ul. Gajowej – dł. 542 m (Inwestor – PWiK Września);
- Rozbudowa sieci wodociągowej - Nowy Folwark ul. Łąkowa – dł. 395 m (Inwestor – PWiK Września);
- Rozbudowa sieci wodociągowej - Gutowo Małe ul. Ostrowska – dł. 218 m (Inwestor – PWiK Września);
- Rozbudowa sieci wodociągowej - Oblączkowo - dł. 168 m (Inwestor – PWiK Września);
- Rozbudowa sieci wodociągowej - Białężyce – dł. 145 m (Inwestor: Gmina Września);
- Rozbudowa sieci wodociągowej - Białężyce – dł. 152 m (Prywatny inwestor);

- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej - Białężyce – dł. 153 m (Prywatny inwestor);
- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej - Białężyce – dł. 140 m (Gmina Września);
- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej - Września ul. Przemysłowa – dł. 517 m (Inwestor PWiK Września);
- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej - Września ul. Długosza – dł. 12,5 m (Inwestor – PWiK Września);
- Modernizacja oczyszczalni ścieków – osadnika wstępnego (Inwestor – PWiK Września);
- Modernizacja SUW (Odwiert studni głębinowej – SUW Otoczna (Inwestor – PWiK Września).

Wpływ na jakość wód powierzchniowych i podziemnych oraz jakość środowiska gruntowo-wodnego i gleb na terenie miasta i gminy ma również system gospodarki odpadami.

W okresie sprawozdawczym zrealizowano następujące zadania z zakresu gospodarki odpadami na terenie miasta i gminy Września:

2010 rok:

- realizacja programu usuwania azbestu z terenu powiatu wrzesińskiego;
- oczyszczanie miasta: mechaniczne czyszczenie ulic, ręczne czyszczenie ulic, opróżnianie koszy ulicznych, roboty dodatkowe związane z sprzątnięciem terenów w mieście i na wsi;
- podniesienie wałów kwatery składowiska w Bardzie. W ramach eksploatacji składowiska odpadów zlecono wykonanie dokumentacji technicznej na podniesienie wałów. Na tej podstawie zlecono w drodze przetargu roboty budowlane, które polegają na usypianiu wałów do poziomu 110,70 m n.p.m.

2011 rok:

- sfinansowano odbiór przeterminowanych leków oraz utylizację odpadów pochodzenia zwierzęcego;
- realizacja programu usuwania azbestu z terenu powiatu wrzesińskiego;
- oczyszczanie miasta: mechaniczne oraz ręczne czyszczenie ulic, opróżnianie koszy ulicznych, roboty dodatkowe związane z sprzątnięciem terenów w mieście i na wsi;
- system unieszkodliwiania odpadów komunalnych dla gmin objętych porozumieniem wraz z budową zakładu zagospodarowania odpadów w Lulkowie - Gmina zgodnie

z zawartym porozumieniem międzygminnym posiada w budżecie zabezpieczone środki na przygotowanie i realizację przedmiotowej inwestycji;

2012 rok:

- odbiór przeterminowanych leków;
- utylizacja odpadów pochodzenia zwierzęcego;
- zakupy związane z edukacją ekologiczną;
- opracowanie „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta i Gminy Września”;
- przekazanie dotacji do Powiatu Wrzesińskiego na zadanie „utylizacja wyrobów azbestowych na terenie Powiatu Wrzesińskiego”;
- zamknięcie istniejącej kwatery składowiska odpadów w Bardzie;
- system unieszkodliwienia odpadów komunalnych dla gmin objętych porozumieniem wraz z budową zakładu zagospodarowania odpadów w Lulkowie – gmina Września przystąpiła do tego porozumienia, jednakże realizację zadania zaplanowano na lata 2013-2014.

2013 rok:

- podniesienie wałów kwatery na składowisku odpadów komunalnych w Bardzie;
- opracowanie dokumentacji projektowej budowy Gminnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

Działania z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Września w okresie sprawozdawczym realizowane były przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością ul. Gen. Sikorskiego 38, 62-300 Września, stanowiące własność Gminy Września.

Odpady wywożone były na Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Bardzie, położone 6 - 7 kilometrów na południowy wschód od miejscowości Września (przy drodze lokalnej Bardo - Skotniki, na działce nr 91/2, o powierzchni 7,07 ha, będącej własnością Gminy Września.

Zakres działalności składowiska jest następujący: przyjmowanie i ważenie odpadów z jednoczesną ich klasyfikacją, kontrola zgodności wwożonych odpadów z treścią wydanych zezwoleń, segregacja, odzysk, składowanie, zagęszczanie, ubijanie, sprzedaż odzyskanych surowców wtórnych, wykonywanie przeglądów oraz monitoring, utrzymanie czystości i porządku na terenie składowiska.

W okresie sprawozdawczym na terenie gminy były realizowane zadania w zakresie gospodarki odpadami wynikające z Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Września, uchwalonego Uchwałą nr XXXIII/442/10 Rady Miejskiej we Wrześni z 16 września 2010 r.

Wnioski:

Jak wynika z powyższego, Gmina na bieżąco realizowała zadania mające na celu ochronę i poprawę jakości zasobów wodnych.

W okresie sprawozdawczym wzrosła długość sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie gminy. Prowadzono prace modernizacyjne na istniejącej oczyszczalni ścieków. Na bieżąco realizowano zadania mające na celu prawidłowe funkcjonowanie odpadami komunalnymi, co niewątpliwie miało wpływ na stan środowiska gruntowo-wodnego.

3.4. Elektromagnetyczne promieniowanie

W zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym w Programie Ochrony Środowiska wyznaczono następujący główny cel: „Minimalizacja oddziaływania oraz bieżąca kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego”.

Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska pola elektromagnetyczne definiuje się jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz.

Źródłem pól elektromagnetycznych emitowanych do środowiska w powyższym zakresie częstotliwości są stacje i linie elektroenergetyczne, urządzenia radionadawcze i radiokomunikacyjne oraz liczne urządzenia medyczne i przemysłowe. Wpływ tych urządzeń na środowisko jest zależny od częstotliwości ich pracy, ale przede wszystkim od wielkości wytwarzanej przez nie energii. W związku z tym z punktu widzenia ochrony środowiska istotne znaczenie mają następujące obiekty:

- linie i stacje elektroenergetyczne o napięciu znamionowym równym 110 kV lub wyższym;
- obiekty radionadawcze, w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne;
- urządzenia radiokomunikacyjne, w tym stacje bazowe telefonii komórkowej o częstotliwości 450 – 1800 MHz, których sieć rozwinęła się znacznie w ciągu ostatnich lat;
- urządzenia radiolokacyjne.

Podstawowa zasada ochrony przed polami elektromagnetycznymi została zapisana w art. 121 Prawa Ochrony Środowiska. Zgodnie z ww. artykułem „Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez: utrzymanie poziomów

pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach; zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane”.

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku z wyróżnieniem terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i miejsc dostępnych dla ludności określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U.2003.192.1883).

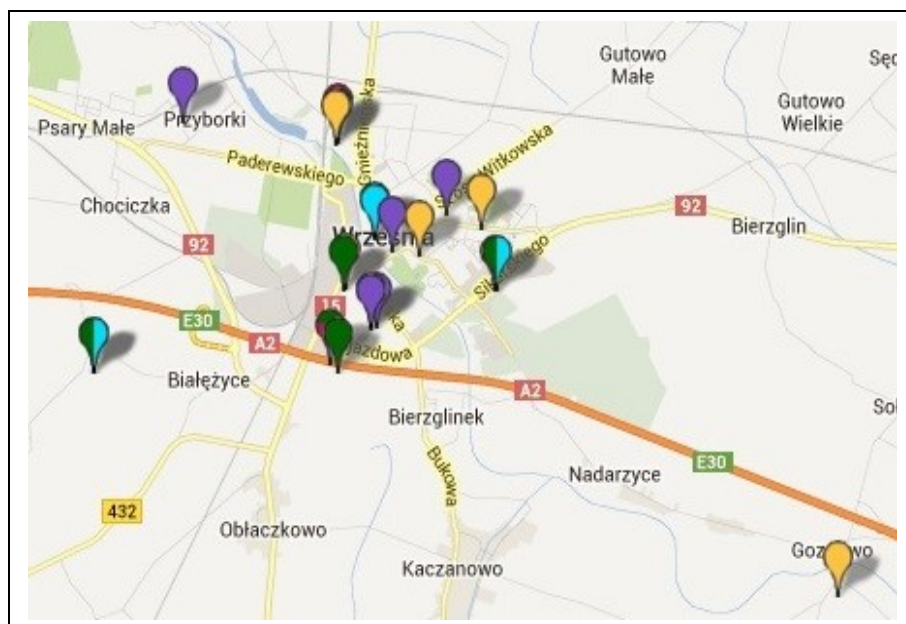
Zgodnie z art. 123 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2013.1232 j.t. z późn. zm.) oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Dnia 12 listopada 2007 zostało wydane Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U.2007.221.1645).

Badanie pól elektromagnetycznych w województwie wielkopolskim jest przeprowadzane i nadzorowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu. Wyniki przeprowadzonych badań publikowane są w raportach o stanie środowiska w województwie wielkopolskim.

W okresie sprawozdawczym Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu prowadził badania poziomów pól elektromagnetycznych na terenie powiatu wrzesińskiego w dwóch punktach pomiarowych: Gierłatowo oraz Września ul. Kościuszki 32. Gierłatowo zlokalizowane jest w gminie Nekla. W miejscu tym pomiary były wykonywane w latach 2009 oraz 2012 i za każdym razem wyniki pomiarów były w normie. W 2011 r. wykonane zostały pomiary natężenia pól elektromagnetycznych we Wrześni przy ul. Kościuszki 32. Miejsce zostało wytypowane do badań jako pozostałe tereny miejskie, czyli o liczbie poniżej 50 tysięcy mieszkańców. Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu 3 MHz - 3000 MHz wyniosła odpowiednio 0,05 V/m. Wartość ta mieści się w dopuszczalnych granicach i jest najniższa w porównaniu ze wszystkimi punktami pomiarowymi w 2011 roku. Maksymalny poziom natężenia pól elektromagnetycznych wynosi 7,0 V/m.

Na terenie miasta i gminy Września zlokalizowanych jest 18 stacji bazowych telefonii komórkowej. Dokładny wykaz wraz z lokalizacją poszczególnych stacji przedstawia poniższa tabela oraz rycina (dane na dzień 19.11.2013).

Ryc. 12 Rozmieszczenie stacji bazowych sieci komórkowej na obszarze gminy Września

Źródło: mapa.btsearch.pl/

Tabela 36 Wykaz stacji bazowych telefonii komórkowej w Mieście i Gminie Września

Lp.	Stacja bazowa	Lokalizacja
1.	Stacja bazowa telefonii komórkowej Aero2 Sp. z o. o.	Chocicza Wielka, ferma drobiu
2.	Stacja bazowa telefonii komórkowej POLKOMTEL S. A.	Chocicza Wielka, ferma drobiu
3.	P4 SP. z o. o. PLAY	Przyborki, Wiejska dz. Nr 54/31
4.	Stacja bazowa telefonii komórkowej PTK Centertel Sp. z o. o.	Gozdowo 51
5.	Stacja bazowa telefonii komórkowej PTK Centertel Sp. z o. o.	ul. Ogrodowa 6, Września – maszt własny
6.	Stacja bazowa telefonii komórkowej POLKOMTEL S. A.	ul. Sikorskiego 25 – komin PEC (wsch), Września
7.	Stacja bazowa telefonii komórkowej Aero2 Sp. z o. o.	ul. Sikorskiego 25 – komin PEC (wsch), Września
8.	P4 SP. z o. o. PLAY	Szosa Witkowska 1, Września – wieża ciśnień

Lp.	Stacja bazowa	Lokalizacja
9.	Stacja bazowa telefonii komórkowej T-Mobile Polska S.A	ul. Czerniejewska 2A, Września – maszt TP S.A.
10.	Stacja bazowa telefonii komórkowej PTK Centertel Sp. z o. o.	ul. Czerniejewska 2A, Września – maszt TP S.A.
11.	Stacja bazowa telefonii komórkowej POLKOMTEL S. A.	ul. Czerniejewska 2A, Września – maszt TP S.A.
12.	Stacja bazowa telefonii komórkowej T-Mobile Polska S.A.	ul. Objazdowa 1, Września – strunobetonowy maszt własny
13.	Stacja bazowa telefonii komórkowej POLKOMTEL S. A.	ul. Objazdowa 1, Września – betonowy słup T-Mobile
14.	P4 SP. z o. o. PLAY	ul. Słupska 25, Września - wieża kościoła p.w. Św. Kazimierza Królewicza
15.	Stacja bazowa telefonii komórkowej POLKOMTEL S. A.	ul. Wrocławska 42, Września - maszt PTK Centertel
16.	Stacja bazowa telefonii komórkowej PTK Centertel Sp. z o. o	ul. Wrocławska 42, Września – maszt własny
17.	P4 SP. z o. o. PLAY	Rynek 10, Września - kamienica
18.	Stacja bazowa telefonii komórkowej PTK Centertel Sp. z o. o	ul. Kościuszki 2, Września – budynek TP S.A.

Źródło: www.mapa.btsearch.pl/

Postępowanie administracyjne związane z lokalizacją stacji bazowych telefonii komórkowej odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami Prawa Ochrony Środowiska i poprzedzone jest procedurą ocen oddziaływania na środowisko. Przepisy ochrony środowiska nakładają na inwestora obowiązek wykonania pomiarów pól elektromagnetycznych bezpośrednio po uruchomieniu obiektu.

Porównując ilość stacji bazowych z 2009 r. zauważalny jest wzrost o 6 stacji bazowych. Na obszarze gminy pojawił się nowy operator telefonii komórkowej Aero2 Sp. z o.o., który wybudował dwie stacje bazowe. Trzy nowe stacje bazowe wybudowała firma P4 SP. z o. o.. Zauważalny jest także wzrost stacji bazowych firmy PTK Centertel Sp. z o. o.

Władze Gminy starają się osiągnąć poprawę standardów jakości powietrza pod względem nasilenia promieniowania elektromagnetycznego głównie na poziomie decyzji administracyjnych. Nie wszystkie zadania z zakresu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym zawarte w harmonogramie wdrażania Programu Ochrony Środowiska leży w gestii kompetencji samorządu gminnego. Informacje odnośnie stopnia realizacji poszczególnych zadań zawiera poniższa tabela.

Tabela 37 Realizacja zadań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym w latach 2010-2013

Lp.	Zadania z zakresu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym na lata 2010-2013
1.	Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego zagadnień dotyczących znaczącego oddziaływania na środowisko i człowieka pól elektromagnetycznych
2.	Przestrzeganie procedury oceny oddziaływania na środowisko na etapie udzielania decyzji środowiskowej
3.	Współpraca ze służbami kontrolno-pomiarowymi obiektów emitujących pola elektromagnetyczne.

Legenda:

	- wykonano
	- nie wykonano
	- nie należy do kompetencji Gminy

Wszystkie zadania z zakresu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym są zadaniami ciągłymi. Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach wydawane są po uprzednim przeprowadzeniu procedury oceny oddziaływania na środowisko, uwzględniającej również zagadnienia ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2013.1235 j.t z późn. zm.).

2010

Do końca 2010 r. zostało uchwalonych 5 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- plan pod budownictwo mieszkaniowe i usługowe we Wrześni w rejonie Szosy Witkowskiej,
- plan pod zabudowę mieszkaniową w Oblączkowie,
- plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowo – usługowej i usług handlu w obrębie ulic: Daszyńskiego, Kolejowej i Miłostawskiej we Wrześni,
- zmianę planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w obrębie wsi Żerniki, Chociczka oraz Psary Małe,

- plan pod budownictwo mieszkaniowe w rejonie ulic Ks. Jakubowskiego i Chabrowej w Kaczanowie.

W planach zagospodarowania przestrzennego uwzględniono zagadnienia dotyczące znaczącego oddziaływania na środowisko i człowieka pól elektromagnetycznych np.

- na rysunku stanowiący załącznik nr 1 do uchwały nr XXXI/414/2010 Rady Miejskiej Września z dnia 28 kwietnia 2010r. w sprawie: zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w obrębie wsi Żerniki, Chociczka oraz Psary Małe ustalono strefę ochronną linii elektroenergetycznych. W obrębie ww. strefy występuje zakaz lokalizacji obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi.
- w uchwale nr XXXII/428/2010 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 29 czerwca 2010r. w sprawie: miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Obłaczkowo występuje zapis, że na terenie objętym planem występuje zakaz lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowych. Teren pełni funkcję zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

2011

W 2011 r. zostało uchwalonych 8 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- plan pod budownictwo mieszkaniowe w obrębie nieruchomości nr 168/4 w Gutowie Wielkim,
- plan pod budownictwo mieszkaniowe w obrębie ulic: Klonowej, Bukowej, Orzechowej i Dębowej w Bierzglińku,
- plan pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną z zabudową usługową w Gutowie Małym w rejonie ul. Jarzębinowej,
- plan pod budownictwo mieszkaniowe w obrębie nieruchomości o numerach geod.134/12, 134/13, 135 w Gutowie Małym,
- plan pod budownictwo mieszkaniowe i usługi rzemiosła w rejonie ulic Sokołowskiej i Łokietka we Wrześni i Gutowie Małym,
- plan pod budownictwo mieszkaniowe i usługi rzemiosła we Wrześni obejmujący obszar w obrębie ulic Kosynierów i torów PKP i Turwida,
- plan pod budownictwo mieszkaniowe obejmujący działki o numerach geod. 323/3,323/4, 323/5, 323/6 i cz. 323/1 w Psarach Polskich,
- plan pod budownictwo mieszkaniowe w rejonie ul. Paderewskiego we Wrześni.

W planach zagospodarowania przestrzennego uwzględniono zagadnienia dotyczące znaczącego oddziaływania na środowisko i człowieka pól elektromagnetycznych np. poprzez oznaczenie na rysunku, będącego załącznikiem do uchwały nr IV/43/2011 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 24 lutego 2011r. w sprawie: uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego pod budownictwo mieszkaniowe w obrębie nieruchomości o numerach geodezyjnych 134/12, 134/13, 135 w Gutowie Małym, pasu terenu wzdłuż linii elektroenergetycznej, na którym obowiązują ograniczenia.

2012

W 2012 zostały uchwalone 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- plan pod zabudowę usługową we Wrześni w rejonie ulic. Słowackiego i gen. Sikorskiego;
- plan pod budownictwo mieszkaniowe i produkcyjne w Białężycach obejmujący obszar ograniczony drogami gminnymi o numerach geod. 102/14, 117/1,
- Plan dla zbiornika wodnego w miejscowości Gozdowo;
- Plan zagospodarowania przestrzennego w Gulczewku.

W planach zagospodarowania przestrzennego uwzględniono zagadnienia dotyczące znaczącego oddziaływania na środowisko i człowieka pól elektromagnetycznych np w planie powstałym uchwałą nr XI/145/2012 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 28 marca 2012r. w pod budownictwo mieszkaniowe i produkcyjne w Białężycach obejmujący obszar ograniczony drogami gminnymi o numerach geod. 102/14, 117/1 występuje zapis o stawianiu stacji transformatorowo-rozdzielczej na samodzielnych działkach z dostępem do drogi publicznej.

Analizując powyższe dane, należy stwierdzić, że Gmina na bieżąco realizowała wyznaczone zadania z zakresu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Część zaplanowanych w Programie Ochrony Środowiska zadań nie leżała w gestii Gminy Września, w związku z czym zadania te realizowane były przez inne jednostki.

3.5. Ochrona powierzchni ziemi

Monitorowanie chemizmu gleb ornych prowadzone jest w systemie monitoringu krajowego przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach. Badania prowadzone są cyklicznie, w okresach pięcioletnich; ostatnio w roku 2010. Na obszarze gminy Września

nie zlokalizowano punktów pomiarowo-kontrolnych. W związku z czym brak danych dotyczących chemizmu gleb na terenie miasta i gminy Września w okresie sprawozdawczym.

Wszystkie zadania z zakresu ochrony powierzchni ziemi są zadaniami ciągłymi. W związku z tym, że w strukturze gmina ma charakter rolniczy, oddziaływanie sektora rolniczego ma dominujący wpływ na jakość gleb. Dlatego też zdecydowana większość zadań dotyczy prawidłowej gospodarki glebami przez rolników. Istotnym elementem w tym aspekcie jest edukacja rolników, którą prowadzi między innymi Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, w skład którego wchodzi Zespół Doradczy we Wrześni. ODR ma za zadanie wdrażanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych. Zespół ten w okresie sprawozdawczym między innymi:

- promował ograniczenie w gospodarowaniu środkami chemicznymi w rolnictwie poprzez stosowanie preparatu lubinowego jako naturalnego środka plonotwórczego;

- prowadził kurs stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy, dzięki któremu rolnicy dowiedzieli się między innymi jak zapobiegać negatywnemu wpływowi środków ochrony roślin na środowisko naturalne,

- przeprowadzili cykl sześciu szkoleń Cross Compliance, dzięki którym rolnicy zdobyli teoretyczną oraz praktyczną wiedzę w zakresie m. in. przechowywania środków ochrony roślin, paliw, olejów odpadowych, środków dezynfekcyjnych, przechowywania pasz, składowania obornika, pomiarze: gazów, temperatury, wilgotności, oświetlenia, pomiarze poziomu hałasu.

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego prowadził liczne szkolenia oraz konkursy w zakresie zdrowej żywności. W okresie sprawozdawczym ośrodek ten między innymi przeprowadził sesję ekologiczną „Rolnictwo * Środowisko * Żywność * Zdrowie”, czy też opublikował liczne artykuły nt. rolnictwa ekologicznego, stanu i perspektyw rozwoju. Funkcją motywującą dla rolników, by wdrożyli produkcję zdrowej żywności oraz poszerzali wiedzę w tym temacie, są niewątpliwie różne konkursy. Na obszarze gminy miał miejsce konkurs „Co wiemy o żywności ekologicznej”.

W roku 2010 zostało sporządzonych pięć miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w roku 2011 osiem, zaś cztery w 2012. Plany te uwzględniają ochronę gruntów wartościowych dla rolnictwa. Każdy mpzp na obszarze występowania obszaru rolniczego posiada symbol R, czyli tereny upraw rolnych.

W latach 2010 i 2011 r. w ramach utrzymania dróg gminnych w mieście wykonano remonty cząstkowe chodników, nawierzchni drogowych oraz utwardzono żuzłem i wyrównano drogi gruntowe. Remonty te mogą wpłynąć korzystnie na przylegające gleby.

Wpływ na stan powierzchni ziemi ma w dużej mierze system gospodarowania odpadami komunalnymi. Gospodarka odpadami na terenie gminy prowadzona była w okresie sprawozdawczym zgodnie z założeniami Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 - 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017.

W gospodarce odpadami komunalnymi dla miasta i gminy Września przyjęto następujące cele główne:

- Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów komunalnych;
- Zmniejszenie ilości odpadów unieszkodliwianych przez składowanie;
- Zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska;
- Wylimitowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów;
- Gospodarowanie odpadami w gminie w oparciu o zakład zagospodarowania odpadów – ZZO Gniezno.

Cele główne będą osiągnięte przez realizację celów szczegółowych. Wyznacza się następujące cele szczegółowe dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi:

- Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych, w tym zbierania selektywnym 100% mieszkańców gminy do końca roku 2010;
- Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowisko, w stosunku do ilości tych odpadów wytwarzanych w gminie w roku 1995, zgodnie z zapisami KPGO dopuszcza się do składowania następujących ilości odpadów ulegających biodegradacji:
 - nie więcej niż 75% - w 2010 r.
 - nie więcej niż 50% - w 2013 r.
 - nie więcej niż 35% - w 2020 r.
- Zmniejszenie masy składowanych odpadów do max 85% ilości odpadów wytworzonych w 2014 r.

W okresie sprawozdawczym zrealizowano następujące zadania z zakresu gospodarki odpadami:

W 2010 roku:

- realizacja programu usuwania azbestu z terenu powiatu wrzesińskiego;

- oczyszczanie miasta: mechaniczne czyszczenie ulic, ręczne czyszczenie ulic, opróżnianie koszy ulicznych, roboty dodatkowe związane z sprząaniem terenów w mieście i na wsi;
- podniesienie wałów kwatery składowiska w Bardzie. W ramach eksploatacji składowiska odpadów zlecono wykonanie dokumentacji technicznej na podniesienie wałów. Na tej podstawie zlecono w drodze przetargu roboty budowlane, które polegają na usypaniu wałów do poziomu 110,70 m n.p.m.

W 2011 roku:

- Sfinansowano odbiór przeterminowanych leków oraz utylizację odpadów pochodzenia zwierzęcego;
- Realizacja programu usuwania azbestu z terenu powiatu wrzesińskiego;
- Oczyszczanie miasta: mechaniczne oraz ręczne czyszczenie ulic, opróżnianie koszy ulicznych, roboty dodatkowe związane z sprząaniem terenów w mieście i na wsi;
- System unieszkodliwiania odpadów komunalnych dla gmin objętych porozumieniem wraz z budową zakładu zagospodarowania odpadów w Lulkowie - Gmina zgodnie z zawartym porozumieniem międzygminnym posiada w budżecie zabezpieczone środki na przygotowanie i realizację przedmiotowej inwestycji;

W 2012 roku:

- odbiór przeterminowanych leków;
- utylizacja odpadów pochodzenia zwierzęcego;
- zakupy związane z edukacją ekologiczną;
- opracowanie „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta i Gminy Września”;
- przekazanie dotacji do Powiatu Wrzesińskiego na zadanie „utylicacja wyrobów azbestowych na terenie Powiatu Wrzesińskiego”;
- zamknięcie istniejącej kwatery składowiska odpadów w Bardzie;
- system unieszkodliwiania odpadów komunalnych dla gmin objętych porozumieniem wraz z budową zakładu zagospodarowania odpadów w Lulkowie – gmina Września przystąpiła do tego porozumienia, jednakże realizację zadania zaplanowano na lata 2013-2014.

W 2013 roku:

- podniesienie wałów kwatery na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Bardzie;

- opracowanie dokumentacji projektowej budowy Gminnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

3.6. Ochrona środowiska przyrodniczego

Podstawowym celem Gminy Września w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego jest ochrona obiektów cennych przyrodniczo oraz walorów krajobrazu rekreacyjnego i rolniczego, a także zachowanie i wzrost bioróżnorodności istniejących zasobów leśnych.

W 2011 r. powierzchnia gruntów leśnych i lasów na obszarze gminy Września zmalała, zaś w 2012 r. już niewiele wzrosła. Tendencja ta dotyczy zarówno lasów prywatnych, jak i należących do Skarbu Państwa. Zmiany powierzchni leśnych na podstawie danych GUS w Poznaniu zestawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 38 Lasy i grunty leśne na terenie gminy Września w latach 2010-2012

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012
Powierzchnia gruntów leśnych ogółem	ha	1736,4	1730,2	1730,4
Powierzchnia lasów ogółem	ha	1681,2	1675,2	1675,2
Grunty leśne publiczne ogółem	ha	1675,4	1669,2	1669,4
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	1664,4	1658,2	1658,4
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	1664,4	1658,2	1658,4
Grunty leśne prywatne	ha	61,0	61,0	61,0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Jak wynika z powyższego zestawienia w okresie sprawozdawczym zmalała powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Września. Powierzchnia gruntów leśnych prywatnych znajduje się na tym samym poziomie.

W 2010 roku z zakresu ochrony zieleni wykonano następujące zadania:

- utrzymanie zieleni w mieście i gminie – bieżące utrzymanie terenów zielonych (tereny parkowe, tereny zadrzewione, zakrzewione, pasy zieleni przydrożnej, wysepki, zieleńce, donice, kwietniki, trawniki itp.) w mieście oraz poza jego granicami (prace te polegały

głównie na pielęgnacji i utrzymaniu w dobrym stanie fitosanitarnym drzew oraz krzewów - przycinka gałęzi suchych, odrostów pionowych, połamanych konarów itp., formowaniu żywopłotów, pielęgnacji i nasadzeniach roślin bylinowych, kwiatów jednorocznych, frezowaniu pni drzew, zakładaniu, koszeniu i pielęgnacji trawników oraz porządkowaniu terenów z wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń pochodzenia organicznego jak i wszelkiego rodzaju odpadów;

- w okresie zimowym na terenach parkowych odśnieżano i utrzymywano w należytym stanie alejki spacerowe;
- w roku 2010 łącznie zakupiono 128 szt. drzew oraz 3.374 szt. krzewów do nasadzeń na terenach gminnych;
- w okresie wiosennym i letnim zakupiono 16.760 szt. kwiatów jednorocznych, z gatunku: bratek, pelargonia, begonia, żeniszek, starzec oraz 540 szt. bylin wieloletnich do nasadzeń na rabatach, klombach, zieleńcach, w donicach, kwietnikach itp. na następujących terenach: Rynek, ul. Warszawska, ul. Sienkiewicza, ul. Słowackiego, ul. Jana Pawła II, ul. Chopina, ul. Moniuszki, Plac Św. Stanisława, w miejscach pamięci narodowej oraz na rondach w ul. Kaliskiej i ul. Szerokiej, pasy zieleni przy pieszych alejkach spacerowych, w parku im. J. Piłsudskiego oraz parku im. Dzieci Wrzesińskich;
- zlecono kompleksowe zagospodarowanie nowo powstałych terenów zielonych przy ul. Słowackiego we Wrześni, obsadzenie ronda przy ul. Szerokiej we Wrześni oraz obsadzenie gazonów przy ul. Chopina/Moniuszki we Wrześni pnączami;
- w rejonie ulic Słowackiego i Legii Wrzesińskiej wykonano roboty instalacyjne polegające na budowie systemu nawadniającego;
- dokonano wycinki 64 szt. drzew oraz 1.040 m² krzewów oraz przycinki i niwelacji zarośli z pasów przydrożnych;
- zakupiono konstrukcje stalowe do nasadzeń kwiatów jednorocznych – kwietniki zostały ustawione przy ul. Ratuszowej we Wrześni oraz zawieszono na słupach oświetleniowych przy ul. Warszawskiej i Ratuszowej we Wrześni;
- w miejscowości Marzenin oraz w parku im. Dzieci Wrzesińskich we Wrześni wyczyszczono stawki z zarośli i innych zanieczyszczeń organicznych.

W 2011 roku z zakresu ochrony zieleni wykonano następujące zadania:

- bieżące utrzymanie terenów zielonych (tereny parkowe, tereny zadrzewione, zakrzewione, pasy zieleni przydrożnej, wysepki, ronda, zieleńce, donice, kwietniki, trawniki itp.)

- w mieście Września oraz poza jego granicami - prace te polegały głównie na pielęgnacji i utrzymaniu w dobrym stanie fitosanitarnym drzew oraz krzewów - przycinka gałęzi suchych, połamanych, przycinka odrostów pionowych drzew itp., formowaniu żywopłotów, pielęgnacji i nasadzeniach kwiatów jednorocznych oraz wieloletnich, zakładaniu, koszeniu i pielęgnacji trawników oraz porządkowaniu terenów z wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń pochodzenia organicznego jak i wszelkiego rodzaju odpadów;
- w okresie zimowym na terenach parkowych, w ramach ww. umów odśnieżano i utrzymywano w należyтым stanie alejki spacerowe;
 - wycięto 21 szt. drzew, które zagrażały bezpieczeństwu ludzi lub mienia, bądź obumarły lub nie rokowały szans na przeżycie;
 - zakupiono łącznie 13 szt. drzew oraz 180 szt. krzewów do nasadzeń na terenie gminy;
 - w okresie wiosennym i letnim zakupiono 19.487 szt. kwiatów jednorocznych z gatunku: bratek, pelargonia rabatowa oraz kaskadowa, begonia królewska oraz drobnolistna, żeniszek, starzec, sanvitalia, szalwia, dalia oraz 355 szt. róż okrywowych; kwiaty zostały posadzone na rondach, rabatach, klombach, zieleńcach, w donicach, kwietnikach itp. na następujących terenach: Rynek, ul. Warszawska, ul. Sienkiewicza, ul. Słowackiego, ul. Jana Pawła II, ul. Chopina, ul. Moniuszki, Plac Św. Stanisława, w miejscach pamięci narodowej oraz na rondach w ul. Kaliskiej i ul. Szerokiej, pasy zieleni przy pieszych alejkach spacerowych, w parku im. J. Piłsudskiego oraz parku im. Dzieci Wrzesińskich;
 - po okresie zimowym dokonano przeglądu instalacji nawadniającej przy ul. Ratuszowej oraz wymieniono zraszacz trawnika przy ul. Chopina.

W 2012 roku z zakresu ochrony zieleni wykonano następujące zadania:

- Bieżące utrzymanie terenów zielonych w mieście Września (tereny parkowe, tereny zadrzewione, zakrzewione, pasy zieleni przydrożnej, wysepki, ronda, zieleńce, donice, kwietniki, trawniki itp.) w mieście Września oraz poza jego granicami – prace polegały głównie na pielęgnacji i utrzymaniu w dobrym stanie fitosanitarnym drzew oraz krzewów - przycinka gałęzi suchych, połamanych, przycinka odrostów pionowych drzew itp., formowaniu żywopłotów, pielęgnacji i nasadzeniach kwiatów jednorocznych oraz wieloletnich, koszeniu i pielęgnacji trawników oraz porządkowaniu terenów z wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń pochodzenia organicznego jak i wszelkiego rodzaju odpadów, a także w okresie Wszystkich Świętych porządkowaniu i utrzymaniu w czystości pomni-

ków i miejsc pamięci. Ponadto w okresie zimowym na terenach parkowych odśnieżano i utrzymywano w należytym stanie alejki spacerowe.

- Zlecono wycinkę 49 szt. drzew będących w złym stanie fitosanitarnym, zagrażających bezpieczeństwu ludzi lub mieniu;
- Zakupiono 171 szt. drzew, które zostały posadzone w pasach dróg gminnych we Wrześni oraz na terenach rekreacyjno- wypoczynkowych we Wrześni;
- Zakupiono w 2012 r. (w okresie wiosennym i letnim) 19.223 szt. kwiatów jednorocznych, z gatunku: bratek, pelargonia rabatowa oraz kaskadowa, begonia drobnolistna, turek, żeniszek, milion bells, szalwia, lawenda na łączną kwotę 32.251,68 zł. Kwiaty zostały posadzone na rabatach, klombach, zieleńcach, w donicach, kwietnikach itp. na następujących terenach: Rynek, ul. Warszawska, ul. Sienkiewicza, ul. Słowackiego, ul. Jana Pawła II, ul. Chopina, ul. Moniuszki, Plac Św. Stanisława, w miejscach pamięci narodowej, w pasach zieleni przy pieszych alejkach spacerowych, w parku im. J. Piłsudskiego oraz parku im. Dzieci Wrzesińskich.
- W roku 2011 Grupa Odnowy Wsi w Gutowie Wielkim złożyła wniosek za pośrednictwem Gminy do Urzędu Marszałkowskiego o sfinansowanie przedsięwzięcia polegającego na rewitalizacji parku w ramach programu Wielkopolska Odnowa Wsi – konkurs pt. „Pięknieje Wielkopolska Wieś”. Wniosek został pozytywnie oceniony jednak ze względu na brak środków, zaplanowano sfinansowanie zadania w 2013 roku.
- Wykonano prace porządkowe na terenach zielonych;
- Opracowano ekspertyzę dendrologiczną dotyczącą stanu drzew (topoli) w parku im. J. Piłsudskiego,
- Prowadzono prace mające na celu utrzymanie systemów nawadniających, montaż i demontaż kwietników, zakup drzewek świątecznych wraz z ich ustawieniem itp.

W 2013 roku z zakresu ochrony zieleni wykonano następujące zadania:

- Bieżące utrzymanie terenów zielonych w mieście Września (tereny parkowe, tereny zadrzewione, zakrzewione, pasy zieleni przydrożnej, wysepki, ronda, zieleńce, donice, kwietniki, trawniki itp.) w mieście Września oraz poza jego granicami – prace polegały głównie na pielęgnacji i utrzymaniu w dobrym stanie fitosanitarnym drzew oraz krzewów - przycinka gałęzi suchych, połamanych, przycinka odrostów pionowych drzew itp., formowaniu żywopłotów, pielęgnacji i nasadzeniach kwiatów jednorocznych oraz wieloletnich, koszeniu i pielęgnacji trawników oraz porządkowaniu terenów z wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń pochodzenia organicznego jak i wszelkiego rodzaju odpadów,

a także w okresie Wszystkich Świętych porządkowaniu i utrzymaniu w czystości pomników i miejsc pamięci. Ponadto w okresie zimowym na terenach parkowych, w ramach ww. umów odśnieżano i utrzymywano w należyłym stanie alejki spacerowe.

- Zlecono wycinkę 44 szt. drzew będących w złym stanie fitosanitarnym, zagrażających bezpieczeństwu ludzi lub mieniu;
- Zakupiono 110 szt. drzew, które zostały posadzone w pasach dróg gminnych we Wrześni oraz na terenach zieleni we Wrześni;
- Zakupiono 875 szt. krzewów, które zostały posadzone w pasach dróg gminnych we Wrześni,
- Zakupiono w 2013 r. (w okresie wiosennym i letnim) 15.446 szt. kwiatów jednorocznych, z gatunku: bratek, niecierpek, pelargonia rabatowa oraz kaskadowa, canna, begonia, turek, żeniszek, szalwia, gazania. Kwiaty zostały posadzone na rabatach, klombach, zieleńcach, w donicach, kwietnikach itp. na następujących terenach: Rynek, ul. Warszawska, ul. Sienkiewicza, ul. Słowackiego, ul. Jana Pawła II, ul. Chopina, ul. Moniuszki, Plac Św. Stanisława, w miejscach pamięci narodowej, w pasach zieleni przy pieszych alejkach spacerowych, w parku im. J. Piłsudskiego oraz parku im. Dzieci Wrzesińskich;
- zaszczepiono 203 szt. kasztanowców, przeciw szkodnikowi szrotówek kasztanowcowiaczek,
- przeprowadzono rekultywację w sezonie „letnio – jesiennym” czterech stawków z Parku im. Dzieci Wrzesińskich we Wrześni, w celu poprawy stanu wody oraz oczyszczono z roślinności twardej stawek przy ul. Piastów/Słowackiego,
- Wykonano prace porządkowe na terenach zielonych;
- Prowadzono prace mające na celu utrzymanie systemów nawadniających, montaż i demontaż kwietników, zakup drzewek świątecznych wraz z ich ustawieniem itp.

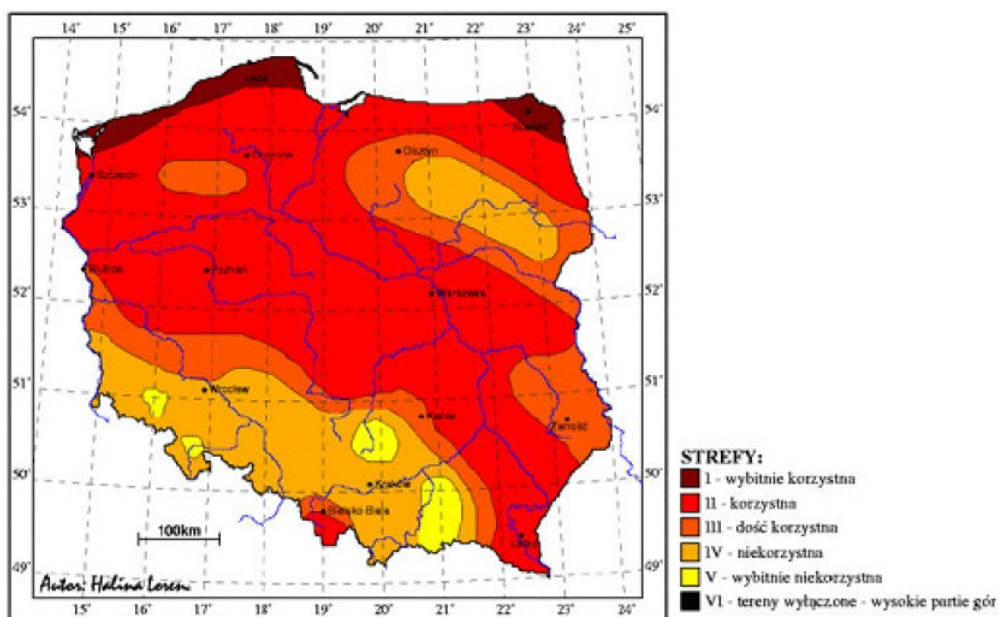
3.7. Energia odnawialna

Zgodnie z ustawą Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 54 poz. 348 z późn. zm.) przez energię ze źródeł odnawialnych rozumie się energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, geotermalną, hydrotermalną, energię fal, prądów i pływów morskich, energię spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu pochodzącego ze składowisk odpadów, a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych.

Przewiduje się, że zdecydowany udział w produkcji „czystej energii” na obszarze gminy Września będzie stanowiła energia wiatru i biomasy. Wynika to przede wszystkim z tkwiącego na terenie

gminy potencjału tej energii, w przypadku biomasy dopracowanej techniki produkcji odpowiednich urządzeń przetwarzających oraz stosunkowo niskich kosztów produkcji energii przetworzonej. Natomiast pozostałe rodzaje energii odnawialnej mają jedną wadę, czyli koszt jednostkowy produkcji energii przetworzonej jest kilkakrotnie wyższy od kosztu produkcji metodami konwencjonalnymi.

Gmina Września leży w II strefie wietrzności – bardzo korzystnej. Dzięki lokalizacji w tej strefie powinno się upatrywać możliwość wykorzystania tego typu odnawialnych źródeł energii.

Ryc. 13 Strefy korzystne dla lokalizacji elektrowni wiatrowej na terenie Polski

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wrzesińskiego

Obszar wielkopolski, gdzie zlokalizowana jest gmina Września, posiada jedno z największych zasobów słomy w skali kraju. Dlatego też rozwój energii odnawialnej pozyskiwanej z biomasy jest bardzo istotny i perspektywiczny dla gminy.

Ryc. 14 Przestrzenne rozmieszczenie zasobów słomy do wykorzystania na cele energetyczne

Źródło: Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy Września, 2012

Zadania w zakresie rozwoju energii odnawialnej, które zostały wyznaczone dla gminy Września, są zadaniami ciągłymi i należy je wdrażać stopniowo. Ważnym aspektem jest podniesienie świadomości społecznej z zakresu OZE. W 2011 r. na terenie gminy Września zorganizowano szkolenie nt. dotacji na założenie kolektorów słonecznych w domu. Mieszkańcy uzyskali informacje o kolektorach słonecznych, które wykorzystywać można do podgrzewania wody, czy wspomagania centralnego ogrzewania.

W latach sprawozdawczych nastąpił rozwój energetyki wiatrowej. Powstały nowe elektrownie wiatrowe w miejscowościach Kaczanowo, Grzybowo, Nadarzyce. Dokładną lokalizację oraz moc poszczególnych elektrowni wiatrowych przedstawia tabela poniżej.

Tabela 39 Elektrownie wiatrowe zlokalizowane na obszarze gminy Września w roku 2013

Lokalizacja	Sumaryczna moc (MW)
działka nr 87 położona w miejscowości Nadarzyce	0,85
działka nr geod. 22 w miejscowości Grzybowo	0,85
działka nr geod. 406 w obrębie miejscowości Kaczanowo	0,85

Lokalizacja	Sumaryczna moc (MW)
2 elektrownie wiatrowe wraz z elementami towarzyszącymi na działce nr 403/1 w miejscowości Kaczanowo	1,2

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Września

Na terenie gminy Września istnieją już pojedyncze budynki opalane kotłami na biomasę. Obecnie brak biogazowni na opisywanym terenie, jednakże 23.10.2013 r. Starosta Wrzesiński wydał decyzję o pozwoleniu na budowę inwestycji pn. zakład produkcji energii z biomasy na działce ewid. 1318/3, obręb Września.

Stopniowe zwiększanie udziału energii otrzymanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii nie leży tylko po stronie gminy, ale także wszelkich zakładów przemysłowych, czy też właścicieli i zarządcy budynków. Gmina w głównej mierze ma zadanie uświadamiająco-konsultingowe, zaś już od indywidualnego mieszkańca zależy czy zdecyduje się na technologię pozyskującą energię odnawialną.

3.8. Poważne awarie

Obowiązki dotyczące awarii przemysłowych spoczywają głównie na prowadzącym zakład oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także Wojewodzie. Szczegółowy opis tych obowiązków podaje ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2013.1232 j.t. ze zm.).

W 2012 roku na terenie gminy Września nie było zakładów zakwalifikowanych do Zakładów o Dużym Ryzyku (ZDR) jak i Zakładów o Zwiększonym Ryzyku (ZZR) wystąpienia poważnej awarii. Dwa zakłady zaklasyfikowano do grupy pozostałych zakładów mogących spowodować poważne awarie, które ze względu na ilość substancji niebezpiecznej, jaka może znajdować się w zakładzie, nie klasyfikują się do grup ZZR lub ZDR, ale z uwagi na rodzaj substancji, prowadzone procesy technologiczne lub usytuowanie instalacji, stanowią zagrożenie dla środowiska. Należą do nich:

- Spółdzielnia Mleczarska Września,
- Centrum Paliw i Rozpuszczalników Sp. z o.o. w Słomowie.

Rejestr nie obejmuje stacji paliw, które również mogą być potencjalnym miejscem wystąpienia poważnych awarii.

Zapobieganie awariom miejscowym, prowadzi się głównie poprzez ograniczenie transportu substancji niebezpiecznych, kierowanie ich oznakowanymi trasami, omijającymi centrum miasta, informowanie i edukowanie społeczeństwa o sposobach zapobiegania zagrożeniom, a także o sposobie

postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia. Powstałe zagrożenia w transporcie drogowym jak i kolejowym, zwalczane są przez odpowiednie jednostki PSP. W chwili wystąpienia poważnej awarii na terenie zakładu przemysłowego w pierwszej kolejności zawiadamiani są WIOŚ oraz PSP. Ważnym aspektem jest tutaj edukacja pracowników, jak uniknąć poważnych awarii w trakcie pracy.

Tabela 40 Realizacja zadań z zakresu zapobiegania poważnym awariom na lata 2010-2013

Lp.	Zadania z zakresu zapobiegania poważnym awariom na lata 2010-2013
1.	Aktualizacja informacji o zakładach o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii
2.	Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia

Legenda:

	- wykonano
	- nie wykonano
	- nie należy do kompetencji Gminy

4. Nakłady finansowe na realizację zadań w zakresie ochrony środowiska

Poniżej zestawiono nakłady finansowe przeznaczone przez Miasto i Gminę Września na zadania związane bezpośrednio lub pośrednio z ochroną środowiska. Poniesione koszty pozwoliły zrealizować cele wyznaczone na lata 2010-2013 w Programie Ochrony Środowiska.

Tabela 41 Środki finansowe przeznaczone w 2010 roku na realizację zadań mających wpływ na jakość środowiska na terenie gminy

Realizowane zadanie	Kwota [zł]
<i>Rolnictwo i Łowiectwo</i>	
Dotacja dla Spółki Wodnej w Gutowie Małym z przeznaczeniem na odbudowę rurociągu drenarskiego odprowadzającego wody z gruntów wsi Nowy Folwark i Słomówko	20 000
Składka na rzecz izby rolnej	30 035,50
Wydatkowanie środków tytułem zwrotu podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego przeznaczonego do produkcji rolnej (zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej)	852 941,32
Pozostałe wydatki	9 968,89

Realizowane zadanie	Kwota [zł]
<i>Transport i łączność</i>	
Remont cząstkowy chodników, nawierzchni drogowych	1 250 000
Utwardzanie i wyrównanie dróg gruntowych	115 500
Utrzymanie zimowe dróg i chodników w mieście	1 180 000
Utrzymanie sygnalizacji świetlnej	94 000
Utrzymanie znaków drogowych pionowych i poziomych	127 000
<i>Przetwórstwo przemysłowe</i>	
Środki na „Program usuwania wyrobów zawierających azbest wraz z inwentaryzacją wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta i Gminy Września”	17 510
<i>Działalność usługowa</i>	
Uchwalenie 5 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, 413 decyzji o warunkach zabudowy oraz 49 decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego	191 048,06
<i>Gospodarka komunalna i ochrona środowiska</i>	
Gospodarka odpadami”	16 525,11
Oczyszczanie miasta i wsi przez PUK Sp. z o.o.	378 139,10 zł
Utrzymanie zieleni w mieście i gminie	721 444,69
Utrzymanie schroniska dla zwierząt	125 823,65
Oświetlenie ulic, placów i dróg	1 825 348,37
Pozostała działalność	1 451 655,60

Źródło: Sprawozdanie Budżetowe, BIP

Tabela 42 Środki finansowe przeznaczone w 2011 roku na realizację zadań mających wpływ na jakość środowiska na terenie miasta i gminy

Realizowane zadanie	Kwota [zł]
<i>Rolnictwo i Łowiectwo</i>	
Izby rolnicze	33.115,00
Pozostała działalność	899 814,10
<i>Transport i łączność</i>	
Drogi publiczne gminne	3 741 464,86
<i>Działalność usługowa</i>	
Planowanie przestrzenne	147 462,01
<i>Gospodarka komunalna i ochrona środowiska</i>	
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	321 718,09
Gospodarka odpadami	26 185,26
Oczyszczanie miast i wsi	495 652,00
Utrzymanie zieleni w miastach i gminach	676 913,00
Oświetlenie ulic, placów i dróg	2 016 742,86

Realizowane zadanie	Kwota [zł]
Schroniska dla zwierząt	160 689,36
Pozostała działalność	619 484,80

Źródło: Sprawozdanie Budżetowe, BIP

Tabela 43 Środki finansowe przeznaczone w 2012 roku na realizację zadań mających wpływ na jakość środowiska na terenie miasta i gminy

Realizowane zadanie	Kwota [zł]
<i>Rolnictwo i Łowiectwo</i>	
Izby rolnicze	3 4621,90
Pozostała działalność	1 002 990,39
<i>Transport i łączność</i>	
Drogi publiczne gminne	2 858 438,93
<i>Gospodarka mieszkaniowa</i>	
Gospodarka gruntami i nieruchomościami	2 802 663,00
<i>Działalność usługowa</i>	
Planowanie przestrzenne	150 848,09
<i>Gospodarka komunalna i ochrona środowiska</i>	
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	21 324,00
Gospodarka odpadami	17 887,89
Oczyszczanie miast i wsi	577 250,18
Utrzymanie zieleni w miastach i gminach	664 664,57
Oświetlenie ulic, placów i dróg	2 228 182,95
Schroniska dla zwierząt	165 457,65
Pozostała działalność	808 713,85

Źródło: Sprawozdanie Budżetowe, BIP

Środki finansowe przeznaczone w 2013 roku na realizację zadań mających wpływ na jakość środowiska na terenie miasta i gminy wykazane zostaną w „Sprawozdaniu z wykonania budżetu Miasta i Gminy Września za rok 2013”, które dostępne będzie w roku 2014.

5. Podsumowanie

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września jest głównym narzędziem zarządzania ochroną środowiska w gminie.

Podstawowym założeniem przy definiowaniu poszczególnych zadań w Programie było zapewnienie skutecznych mechanizmów chroniących środowisko przed degradacją, a w rezultacie poprawa stanu środowiska przyrodniczego gminy.

Niniejsze opracowanie stanowi podsumowanie i ocenę działań Miasta i Gminy Września w zakresie ochrony środowiska. Analizie poddano działania podejmowane na przestrzeni czterech lat: 2010, 2011, 2012 oraz 2013 r. Oceniono stopień realizacji zadań zawartych w Programie Ochrony Środowiska w okresie sprawozdawczym.

Wynik przeprowadzonej analizy należy uznać za pozytywny. W badanym okresie Gmina Września wywiązała się z większości zakładanych zadań, obejmujących przede wszystkim: rozbudowę, renowację i reorganizację układu komunikacyjnego (ograniczenie emisji gazów, pyłów oraz hałasu), oraz sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (ograniczenie odpływu ścieków do wód i ziemi, racjonalizacja poboru wody). Ponadto w okresie sprawozdawczym realizowano inwestycje z zakresu ochrony zieleni, gospodarki odpadami komunalnymi. Powstały nowe ścieżki rowerowe. W latach sprawozdawczych nastąpił rozwój energetyki wiatrowej.

Analizując realizację poszczególnych zadań Programu należy stwierdzić, że szereg z nich nie zostało wykonane z uwagi na to, iż nie leżały one w zakresie kompetencji samorządu gminnego. W przypadku tego rodzaju zadań rola gminy sprowadzała się jedynie do funkcji wnioskodawcy, ewentualnie koordynatora lub współfinansującego.

W kolejnych latach kontynuowana będzie realizacja zadań zaplanowanych w Programie Ochrony Środowiska. Kontynuowane będą zadania ciągle tj.: inwestycje w sieć energetyczną, wodociągową, kanalizacyjną, czy drogową.